

UIT HET ZIELELEVEN
OVER GELOOFSVERZEKERDHEID

DOOR

Prof. G. WISSE
(1873-1951)

1e druk 1911 2e druk 1920 3e druk 1974

Oorspronkelijke uitgave: Kampen, Kok, 1911.

VIERDE DRUK

UITGEVERIJ DE GROOT GOUDRIAAN —KAMPEN

STICHTING DE GIHONBRON

MIDDELBURG

2017

Aan mijn beminde echtgenote Maria Elizabeth worden deze bladzijden, ter gelegenheid van ons koperen huwelijksfeest, 2 maart 1911, in dankbare liefde opgedragen.

Niet alleen de Schotse predikant Ralph Erskine, maar ook professor Wisse was een Schriftgeleerde, in het Koninkrijk der hemelen onderwezen. Verstandig en geoefend in de Schriften.

WOORD VOORAF

De bedoeling van dit geschrift is niet een wetenschappelijke verhandeling over geloofsverzekerdheid te leveren, maar om voor eenvoudigen een meer praktische uiteenzetting te geven. Moge deze poging tot lering, troost en stichting strekken, opdat in meerdere bevinding van het geestelijke leven de naam des Heeren verheerlijkt worde.

WISSE

De samenstelling van dit boekje vond haar aanleiding in het vinden van een geschriftje in mijn bibliotheek, waarvan de titel luidt: "Onderrichtende brief van Ralph Erskine aan een zekere juffrouw, handelende over de enige en zekerste grond van het geloof."

Te meer daar deze brief in geen der werken van Erskine wordt gevonden, meende ik met een overdruk ervan velen van dienst te kunnen zijn. Om dan, naar aanleiding van de zaken in deze brief behandeld, enige verdere toelichting te geven, tot lering en troost van degenen die staan naar vermeerdering van het geestelijk leven. Hier volgt dan eerst deze brief in zijn geheel:

"Mejuffrouw!

Uw brief kreeg ik pas lange tijd na de dagtekening in handen. Bovendien was ik door verscheidene bezigheden genoodzaakt de beantwoording uit te stellen. Nu ik daartoe gelegenheid heb, zal ik trachten aan uw begeerte te voldoen.

Ik ben verblijd, dat de Heere enige van mijn geringe geschriften heeft willen zegenen tot uw vertroosting. Ondertussen bemerk ik uit uw brief, dat u ongerust bent of niet misschien, ondanks al de voorrechten die u genoten hebt, uw kennis enkel verstandsbeschouwing is. Daarnaast zijn er verscheidene andere redenen van wantrouwen omtrent uw staat, waarom u begeert dat ik u oprecht zal behandelen. Geachte juffrouw, hoewel het mij moeilijk valt over dit onderwerp te schrijven aan iemand van wie ik niets meer weet dan uw brief vermeldt, vind ik toch in uw schrijven enige dingen die, indien zij uit een oprecht hart voortkomen, reden geven om te denken dat werkelijk een beginsel van genade in uw ziel gelegd is, en dat de Heere u wil vernederen om op gepaste tijd u opnieuw te verblijden.

Ten eerste. U klaagt dat u het verzegelend getuigenis van de liefde des Heeren mist, hetgeen u oordeelt te moeten hebben, indien u Hem toebehoort.

Het kan zijn dat de Heere tot uw bestwil de zegels van Zijn liefde en het troostrijk gevoel daarvan terughoudt, totdat u die eens verkrijgt langs een meer geschikte weg, namelijk door te geloven aan Zijn liefde. De apostel schrijft aan de gelovigen van Efése, hoofdstuk 1 : 13: Nadat gij geloofd hebt, zijt gij verzegeld geworden. De enige grond van het geloof is het woord der genade en der waarheid — waarvan Paulus even tevoren gesproken had — en geenszins ons gevoel. De gevoelige verzegeling van de Geest der belofte kunt u niet verwachten, voordat u het woord der belofte gelooft. Indien wij eerst de gevoelige uitlatingen van Gods liefde aan ons gemoed ondervonden, dan zouden wij immers gemakkelijk ons geloof bouwen op voorbijgaande gestalten en gevoelige aandoeningen, en niet op het onwankelbare woord der belofte. Hoewel de werking van de Geest waardoor Hij het Woord aan ons opent, aan het geloof vooraf gaat, komt nochtans Zijn verzegelende werking niet vóór, maar ná het geloof.

Velen bedriegen zich, die op gevoelige aandoeningen rusten en hun geloof omtrent Gods liefde niet voornamelijk gronden op hetgeen God gezegd heeft, maar op hetgeen zij gevoeld en ondervonden hebben. Het zal om die reden een voorrecht zijn dat de Heere u het verzegelend getuigenis van Zijn liefde onthoudt, totdat u gewillig gemaakt wordt om Hem de eer van Zijn waarheid te geven, door Zijn liefde te geloven, in Zijn Woord aan u geopenbaard. Dan mag u verwachten dat de troost daarvan aan uw gemoed zal worden verzegeld. De vrouw met de bloedvloed bezocht, had geen gevoelige gewaarwording van de kracht die van Jezus uitging, vóórdat zij in geloof de zoom van Zijn kleed had aangeraakt, Lucas 8 : 43-48. Indien u wacht en verlangt naar gevoelige gewaarwordingen,

om daarop uw geloof te vestigen, dan worden u die uit gunst geweigerd. Opdat u op een zekerder grondslag zou bouwen, namelijk op Christus, sprekende in Zijn woord, als de grond van uw geloof. En dat voor u nog enig gevoel van Hem in uw hart hebt om u tot het geloof aan te moedigen.

Ten tweede. U schrijft dat u dikwijls anderen hoort spreken van zoete gemeenschap met de Heere en van hun verlangen om ontbonden te worden en met Christus te zijn, terwijl u niet zonder schrik aan het sterven denken kunt. Tevens klaagt u over dodigheid, koelheid, geesteloosheid, en merkt deze dingen geenszins aan als kenmerken van Gods kinderen. Geachte juffrouw, indien u de plaag van uw hart hebt leren kennen en werkelijk arm, behoeftig, leeg en ootmoedig blijft onder een gevoel van gebrek aan alle genade en goedheid in uzelf, opdat Christus en Zijn volheid u des te meer dierbaar en begeerlijk zou zijn, dan bent u gelukkiger dan zij aan wie grote genietingen en vorderingen te beurt vallen, indien zij zich daarop verheffen, zie Jes. 66 : 2, Matth. 5 : 36. Ik hoop dat het zo met u gesteld is. En zoveel te meer omdat u even verder schrijft dat u zich soms kunt verblijden in de leer van Gods eeuwige liefde tot Zijn uitverkorenen, hoewel u voor uzelf uw aandeel daaraan niet kunt zien, en verzekerd bent dat, zo u ooit behouden wordt, de kroon op Jezus' hoofd zal moeten gezet worden. Dit zweemt naar de taal van iemand die God voor heeft te vernede ren, opdat Hij hem verhoge te Zijner tijd. Ps. 9 : 18 en 113 : 5-7.

Ten derde. U schrijft dat u in vele verzoeken geweest bent, maar u niet kunt herinneren dat ooit enige belofte van redding met kracht aan uw gemoed gebracht werd. Lieve vriendin, indien u van tijd tot tijd, overeenkomstig de Goddelijke beloften in het Woord vervat, redding, ja krachtige en gelukkige redding verkregen hebt, hetzij ineens of trapsgewijze, (ofschoon de belofte niet met zulk een kracht, of in die mate als u meent dat anderen ondervonden hebben, aan uw gemoed gebracht werd), dan moet u dankbaar zijn. De weg des Heeren in het toepassen van de beloften aan het gemoed is verschillend. Hoewel ik weinig onderscheid weet tussen het krachtig toedienen van een belofte aan het gemoed en een zoete opwekking van het gemoed om de belofte, zoals die in het Evangelie wordt voorgesteld, gelovig te omhelzen. Het laatste is misschien ruim zo zeker en zo veilig als het eerste. Indien slechts de belofte, door Gods heilige Voorzienigheid, aan uw geest toegepast is geworden, hetzij door middel van het horen of lezen van Gods woord, zó, dat het u aanleiding en stof gaf tot bidden en gelovig pleiten voor de troon van Zijn genade, wees dan voldaan en dank er God voor.

Vele mensen zijn geneigd meer gewicht te hechten aan de gevoelige kracht en de zoete invloed waarmee de belofte aan hun geest toegepast wordt, dan aan de belofte zelf. En wanneer die kracht en invloed wordt teruggehouden, is hun geloof zoek en dan kunnen zij niet louter op het Woord van God afgaan. Deze gesteldheid in enige godvrezende zielen is voornamelijk toe te schrijven aan de treurige overblijfselen van een wettische gemoedsgestalte, die hen de grond van hun geloof en hoop meer in zichzelf en in hetgeen door hen verricht of in hen gewerkt wordt doet zoeken, dan door af te zien van zichzelf en gelovig te beschouwen wat de Heere in Zichzelf is en wat Hij voor hen gedaan en tot hen gesproken heeft. Het geloof is dan sterk, wanneer het louter kan leven op een belofte, zonder hulp van het gevoel.

O mejuffrouw! mochten u en wij allen veel trachten te steunen op een belovende God en staat te maken op Zijn onwankelbare trouw, dan zouden wij op Zijn tijd Hem bevinden een volbrengend God, die het hart niet van troost verstoken zal laten. Zoek rust, niet in de stromen van heil en troost die van Hem afvlieten en die verscheidene wisselingen kunnen

ondergaan, maar in Hem, de Hoofdbron, die altijd Dezelfde blijft. Maar ik vrees dat ik mij reeds te ver heb uitgelaten. Verlangt u enige nadere opheldering, laat mij dat door een schrijven weten. Ik heb in het minst niet getracht u te vleien, ik had er ook in 't minst geen verzoeking toe, aangezien uw persoon mij niet verder bekend is dan uit uw brief. Vindt u het goed mij uw uitwendige staat of omstandigheid te doen weten, of die hoog of laag is, het zal mij aangenaam zijn. Ik wens bekwaam te mogen zijn aan uw geestelijke belangen enige dienst te doen. En indien hetgeen ik geschreven heb, u op enige wijze nuttig mocht zijn, of gepast naar de toestand van uw gemoed, waarover u schreef, het zal mij aangenaam zijn van u te mogen vernemen dat u deze brief ontvangen hebt.
De Heere zegene al Zijn genademiddelen en make uw ziel voorspoedig."

Mejuffrouw!

Uw ootmoedige dienaar In Christus,

Ralph Erskine.

Dunfermline, 19 januari 1742.

Allereerst merken we hierbij op hoe dit schrijven getuigt van een geheiligd verstand, dat kennis heeft zowel van het zieleleven als van het Woord Gods. Wie waarlijk het Woord Gods in al zijn volheid en kracht, voorlichting en troost zal brengen, moet grondige kennis bezitten van de veelvuldige en eigenaardige toestanden en behoeften van het zieleleven. De begenadigde mens kent zijn strijd, aanvechtingen, droefheden, blijdschappen, afwijkingen, overleggingen, bekommernissen, gestalten en gesteldheden, waarvan een zieleherder ('t zij leraar of ouderling) kennis moet hebben, en welke kennis hij steeds moet trachten te vermeerderen. Hij dient er een speciale studie van te maken, opdat hij in die weg eerst recht het licht en de troost van het Woord kan bieden. Evenals een dokter pas dan het juiste recept kan voorschrijven als hij goed bekend is met de kwaal van de zieke. Het leren vaststellen van de diagnose is daarom een van de belangrijkste onderdelen van studie bij de medische wetenschap.

Eveneens behoort dan ook de theoloog, die geroepen is Gods Woord te brengen tot vermaning, ontdekking, vertroosting, besturing en opbouw, zich terdege te bekwamen in de kennis van het geestelijke leven. Anders zal hij het heerlijke medicijn van Gods Woord niet tot vrucht kunnen toedienen.

Hierbij valt in hoofdzaak tegen tweeërlei te waken.

In de eerste plaats mag men niet blijven staan bij de prediking en ontvouwing van gestalten en toestanden. De kennis van de kwaal is nog niet de toepassing van het medicijn. Niet de christen, maar de Christus moet verkondigd. Het Woord, het volle, rijke Woord moet bediend. Maar wil dat nu ook zeggen dat daarom de ontvouwing van het zieleleven gemist kan of mag worden?

Het schijnt wel eens dat men deze zienswijze is toegedaan. Dan bedenke men, hoe het juist behoort tot de volle verkondiging van het Woord om ook naar en uit dat Woord te doen horen welke ervaringen en toestanden menigmaal voorkomen in het leven van Gods kinderen. Daar is het Woord juist vol van. De psalmen bijvoorbeeld zijn grotendeels niet anders dan vertolking van zielsbevinding in verband met de Godsopenbaring.

Neem, om een voorbeeld uit het Nieuwe Testament te noemen, eens een tekst als 2 Cor. 12: 7-9, waar Paulus verhaalt van zijn doorn in het vlees. Hoe is het nu mogelijk zonder ontvouwing van dergelijke ervaring deze woorden uit te leggen en troostend te bedienen?

De apostelen en profeten, de gewijde schrijvers van de Heilige Schrift, zij allen hebben telkens ons het voorbeeld dienaangaande gegeven. Sommigen hebben in woord en geschrift zelfs hun eigen ervaringen meegedeeld. Denk maar eens b.v. aan Paulus als hij staat voor Agrippa; ook aan 2 Cor. 12; en vele van dergelijke gevallen kunt u in de Heilige Schrift vinden. Zo is dan het andere gevaar, dat men zou menen: de prediking van Gods Woord sluit de ontvouwing van de bevinding der heiligen uit. De schare die opkomt naar Gods huis brengt haar karakteristieke zielenoden en behoeften mee. Zal tot heilige vrucht het Woord worden bediend, dan dient men zijn naam te horen noemen, zijn beeld getekend te zien. Bovendien weten velen niet, wat zij van zichzelf moeten denken. Hun moet helder en duidelijk, naar de Schrift, worden aangetoond wie en wat zij zijn, opdat zij geraken tot zelfkennis, tot verootmoediging en bekering, of ook tot het troostend inzicht, dat zij op de weg naar de hemel zijn. Gods volk moet verder worden gebracht. Maar wie iemand verder wil brengen, moet eerst nauwkeurig weten aan te wijzen waar hij staat, opdat men het punt van uitgang weet, vanwaar zo iemand verder geleid moet worden.

Het is een bekende en gebruikelijke uitdrukking: "de goddeloze aanzeggen dat het hem kwalijk zal gaan; de rechtvaardige, dat het hem wel zal gaan". En op zichzelf is deze uitdrukking voortreffelijk en ernstig, zelfs ontleend aan de Schrift. Maar ook dit woord eist

nadere zielkundige ontleding en toepassing. Immers, de mens (ziedaar een element van zijn ellende en geestelijke blindheid) gelooft menigmaal, terwijl hij inderdaad nog onbekeerd is, dat hij reeds genade bezit. Zo iemand zal het oordeel de goddelozen met kalmte horen aanzeggen. Hij rekent er zichzelf immers toch niet toe? Hij zal denken: dat is goed voor anderen; maar wat hemzelf betreft: hij is niet ongelijk aan de farizeeër, die enkel danken(?) kende. Ontdekkend preken wil dus niet slechts zeggen: de goddelozen dood en oordeel aanzeggen, maar vooral: ontvouwen wat de kenmerken zijn van een onbekeerde; de mens is van nature onbekeerd en zijn valse gronden, waarop hij de hoop van zijn zaligheid tot nu toe bouwde, moeten worden blootgelegd.

Eveneens zal omgekeerd menigeen in wie "de wortel van de zaak" aanwezig is, zich toch niet durven houden voor een rechtvaardige, zodat hij de troost mist van de beloften en toezeggingen die aan de rechtvaardigen worden geschonken. Voor zo iemand is nodig dat helder en duidelijk wordt aangetoond waardoor het genadeleven zich meestal kenmerkt en hoe het zich vertoont, opdat hij gebracht wordt tot de overtuiging een kind van God te zijn. Maar voor dergelijke onderwijzingen en voorlichtingen is nodig kennis, veel kennis, geestelijke kennis, naar de Heilige Schrift, van de ziel en haar leven, van de gangen van de Heilige Geest in het leven der genade.

Men achtte dit soort kennis niet gering. Deze kennis en haar noodzakelijkheid worde niet onderschat. Wie denkt dat kennis van het zogenaamde onderwerpelijke leven weinig te betekenen heeft en neerkomt op wat gemoedelijk gepraat, die vergist zich en geeft blijk de Schrift zelf op dit punt niet genoegzaam te kennen, en laadt de schijn op zich van eenzijdigheid, die niet overeenkomstig is met het begrip van ware wetenschap.

Ik hoorde eens van een leraar, die zei: 'De verklaring van de tekst, wat de exegete aangaat, kost mij inspanning en studie, maar de toepassing van zo'n woord voor hart en leven, overeenkomstig de behoeften van de gemeente, is voor mij het aller-zwaarste en moeilijkste werk.'

Duidelijke, nauwkeurige uiteenzetting van de kenmerken van het geloof, van het onderscheid tussen schijn en wezen, tussen tijdgeloof en zaligmakend geloof, tussen ongeloof en kleingeloof, enz. enz., het is verbazend moeilijk en eist strenge, nauwgezette studie. Ik wil geloven, als men deze dingen hoort uiteenzetten, dan klinkt het misschien zeer eenvoudig, niet geleerd of wetenschappelijk; dan kunnen de mensen gemakkelijk tot de gedachte komen dat het slechts "een woordje uit het hart tot het hart" is, waaraan weinig "studie-zweet" kleeft. Maar niemand vergisse zich. Ontvouwing van geestelijk leven, met de bedoeling om, naar de verschillende behoeften, Gods Woord als medicijn toe te passen, is alleen mogelijk bij degelijke, nauwgezette studie. Biddende bestudering van het praktische, geestelijke leven is daarvoor nodig. Er bestaat gevaar, dat men alleen het zogenaamde "voorwerpelijke" wetenschappelijk van aard acht, maar men bedenke dan dat het zogenaamde "onderwerpelijke" evenzeer voorwerp van streng, nauwgezet onderzoek moet zijn. In zekere zin kan gezegd worden, dat kennis van het "onderwerpelijke", de prediking en de gezonde uiteenzetting ervan, een bijzondere gave veronderstelt.

De wetenschap der psychologie (kennis van de ziel in haar wezen en werking) is alle eeuwen door zeer stiefmoederlijk behandeld. Dit slechte voorbeeld moet niet in de theologie worden gevolgd! Niet dat de psychologie een onderdeel van de theologie is te noemen, natuurlijk niet. Maar wel heeft de theologie de roeping om de ziel in haar verhouding tot God, de naaste en zichzelf te stellen tot voorwerp van haar onderzoek en beoordeling.

Zo mag dan voor ons allen duidelijk zijn dat praktische, onderwerpelijke, "bevindelijke"

uiteenzetting haar volle recht en eis bezit naast de voorwerpelijke. Als het goed is worden die beide wel onderscheiden, maar niet gescheiden.

Het onderwerpelijke los van het voorwerpelijke betekent niets en wordt fantasie. En het voorwerpelijke heeft een bedoeling ten bate van het onderwerpelijke.

Het enige waartegen gewaakt moet worden, maar dan ook met volle kracht, is het ziekelijke. Als men nu maar goed begrijpt dat dit "ziekelijke" niet hierin schuilt, dát het onderwerpelijke of dát het voorwerpelijke wordt behandeld. Sommigen noemen de uiteenzetting zelf van het voorwerpelijke reeds ziekelijk. Dan wil men enkel bevinding (alsof deze in waarheid los van het voorwerpelijke bestaanbaar is!). Anderen noemen de uiteenzetting van het bevindelijke, onderwerpelijke leven juist ongezond.

Beiden doen verkeerd.

Ziekelijk is iets anders. Het is ziekelijk wanneer men óf uitsluitend het onderwerpelijke óf uitsluitend het vóórwerpelijke laat horen. Dit is het formeel ziekelijke. Terwijl het materieel-ziekelijke zich eveneens op tweeërlei wijze kan vertonen. Als namelijk óf het voorwerpelijke, óf het onderwerpelijke niet overeenkomstig de Heilige Schrift wordt verklaard.

Een voorwerpelijke prediking waarin b.v. een algemene verzoeningsleer of enige andere ketterij verkondigd wordt, kan misschien gespeend zijn van alle "bevindelijkheid", maar is dan toch door en door ziek, zoal niet dood te noemen. En omgekeerd is het ziekelijk, wanneer het bevindelijke leven wordt uiteengezet naar eigen willekeurige maatstaf, los van het Woord van God.

Gezond in de leer is hij die het onderwerpelijke en voorwerpelijke beide handhaaft en dat ontvouwt naar de mening des Geestes, overeenkomstig de Heilige Schrift.

Zo behoort dan de bestudering van de mens in zijn zieleleven, het kennis nemen van de zielservaringen tot de noodzakelijke vereisten van allen die geroepen zijn ziele-herders te zijn. Wordt dit verwaarloosd, dan mag men niet op veel vrucht rekenen. Geschiedt dit, dan kan het onder de zegen Gods rijk resultaat afwerpen.

Een man als Erskine is ons hiervan een krachtig voorbeeld. Daarom zijn zijne werken zo geliefd en tot zo rijke zegen. Dat men in onze dagen er zich aan spiegele en het als voorbeeld stelle. Het praktische leven worde toch zeer ernstig behartigd. Anders kweekt men onbedoeld uit reactie sektarisme en ketterse separatie.

Als de dingen, hierboven uiteengezet, niet worden betracht, is er achteruitgang. Fruytier noemt het een staat van verval, als in de kerk des Heeren deze dingen niet worden begeerd. In zijn bekende boek Sions Worstelingen (1713) uit hij een klacht over zijn tijd in deze woorden: "Ernstige, overtuigende en ziel-ontwikkende toepassingen worden door velen veracht en bespot, alsof het slechts werk was van enige verwaanden of weetnieten" (zie bl. 664). Ik beklaag", zegt hij, (bl. 665)"Neérlands toestand, en hoop, dat God door Zijn Geest eenmaal zal werken, dan zal men geestelijke dingen kunnen onderscheiden."

Niemand mene, dat men in onze tijd dit gevaar te boven is gekomen. Er is een grote roep van calvinisme en calvinistische beginselen, een algemene, brede, zich christelijk noemende bedrijvigheid op publiek terrein, maar of de diepgang van inwendig geestelijk leven daarmee gelijke tred houdt? Ik vrees. In 1904 althans kon Dr. Heilige Bavinck in een voorrede (bl. 5) op de vernieuwde uitgave van de werken van Erskine nog als volgt schrijven, en waarin we het hartelijk met hem eens zijn.

Spreekende over het karakter van Erskines preken, zegt prof. Bavinck:

.. er is een belangrijk element in, dat ons heden ten dage veelszins ontbreekt. Het treffendst komt dat uit, als wij preken als van de Erskines vergelijken met de stichtelijke lectuur, die tegenwoordig, . . . op de markt wordt gebracht. De geestelijke zielekennis wordt er in gemist. Het is alsof wij niet meer weten, wat zonde en genade, wat schuld en vergeving, wat wedergeboorte en bekering is."

Dat wordt in 1904 gedrukt in Nederland, op gezag van een man als Dr. Bavinck: *'t Is of we niet meer weten wat zonde en genade*, enz. is.

Ja, dat is geen kleine aanklacht. Of dat woord is leugen, maar dan moest prof. Bavinck reeds lang tot de orde zijn geroepen. Want het is een openlijke beschuldiging van zeer belangrijke aard. Maar niemand heeft, bij ons weten, ook maar iets ertegen gesproken of geschreven. Men heeft het zich laten gezeggen, het stilzwijgend aanvaard. Of dat woord is waarheid, maar dan mag Neérlands volk en kerk wel diep in de schuld voor God komen. Dan mag het woord van de profeet wel als een donder Gods worden herhaald van alle christelijke kansels en spreekgestoelten: Wee de gerusten op de berg van Samaria.

"In theorie, zo gaat prof. Bavinck voort, kennen wij ze wel, maar wij kennen ze niet meer in de ontzaglijke realiteit (werkelijkheid) van het leven. En daarom maakt de stichtelijke literatuur uit vroeger dagen altijd een gans andere indruk dan die uit de jongste tijd. Want al staat ze ver van ons af en al is haar vorm voor ons veranderd, zij is en blijft natuurlijk in de echte zin van het woord, terwijl die uit onze dagen, als zij aan de zielsproblemen toekomt, onnatuurlijk en gekunsteld wordt. We voelen bij het lezen van de oude schrijvers, dat ons een stuk uit het leven wordt aangeboden; het is realiteit, die ons te aanschouwen wordt gegeven. Als het ons niet om fantasie maar om werkelijkheid, ook in de dingen van Gods koninkrijk te doen is, kunnen wij. . . niet beter doen, dan door een tijd lang bij mannen als de Erskines ter schole te gaan, en in hun geschriften zich te verdiepen. En het is het minste deel van ons volk niet, dat in die stichtelijke lectuur van vroeger nog altijd zich de ziel verkwikt."

Wat nu in deze "oude schrijvers" onder andere een der aantrekkelijke en zielverkwikkende elementen is? Dat zij zielontledend spreken en schrijven. Zij geven toetsstenen van ware en "valse" genade. Zij leggen diep en rijk van zin het onderscheid bloot tussen de algemene en de zaligmakende werkzaamheden van de Heilige Geest. Zij zijn daardoor enerzijds diep ontdekkend van aard en anderzijds opbouwend en wonderlijk vertroostend. De naam-, schijn- en vormchristen wordt duidelijk en ernstig bekend gemaakt met zijn tekort en gemis. De ware naar God bekommerde leert de genade in zijn eerste beginselen onderscheiden. Tevens ontvangt hij onderricht hoe, verder te komen.

Het is nu eenmaal een feit, alle eeuwen door, dat de meeste mensen vijanden zijn van God en Zijn dienst. Daarnaast worden er maar weinig gelovigen gevonden die welbewust verzekerd zijn van hun aandeel in Christus. Maar tussen deze beide groepen in bevindt zich dan nog een vrij groot aantal, die geen vrijmoedigheid vinden zich tot Gods kinderen te rekenen, maar evenmin zich bij de wereld durven indelen. Te zeggen dat zij bekeerd zijn, durven zij niet; en dat zij onbekeerd zijn, feitelijk ook niet. Als u tot hen zegt: ontken dat de Heere aan uw ziel arbeidt, ontken dat volmondig, dan durven zij dit altijd nog minder dan dat te bevestigen.

Hun aantal is niet gering: mensen van wie een ander meer gelooft dan zij van zichzelf durven geloven; mensen die kunnen getuigen van velerlei werkzaamheden van de ziel, van droefheid naar God, tranen over de zonde, zuchten naar Gods gemeenschap, verlangen naar Jezus enz., maar die op de vraag: Hebt u dan het getuigenis des Geestes, dat u een kind van God bent? antwoorden: "Mocht dat eens zo zijn, maar zie, daar sta ik vóór, ik weet

tenslotte nog niet wat ik ben".

Met deze toestand moet diepe ernst gemaakt worden; met grote voorzichtigheid moeten zulke mensen worden behandeld. Een bijzondere zorg dient aan hen besteed. Vooral omdat hun getal verreweg de meerderheid uitmaakt van degenen die wij, naar de aard der liefde, tot Gods volk willen rekenen. Maar daarbij nog om twee andere, zeer belangrijke redenen. Ten eerste opdat, indien zo iemand inderdaad tot de tijdgelovigen behoorde en al het genoemde bij nadere ontleding moest blijken inbeelding te zijn (iets wat meermalen is voorgekomen), dan de ware ontdekking zal kunnen plaats vinden. Voorts, opdat degenen die werkelijk een beginsel van genade bezitten, worden opgebouwd en in de weg van de middelen tot meer zekerheid worden gebracht.

De brief die Erskine hier schreef aan "zekere juffrouw", kan in alle tijden van dienst zijn, hij behoudt zijn waarde.

De toestand van deze "juffrouw" is die van vele van onze broeders en zusters. Zij hebben wel eens aandoenlijke ervaringen en gestalten in het gemoed, maar anderzijds missen zij met name de verzekerdheid, zodat zij hun staat betwijfelen. Zijn deze gevoelige aandoeningen er, dan kennen ze hun ogenblikken, dat zij (weliswaar met een bonzend hart, alsof ze toch iets verkeerd deden!) meezingen: komt luistert toe, gij God-gezinden.

Zijn deze gestalten weer voorbij, dan roepen zij juist het hardst: Ik bezit niets. In één woord dus: wanneer zij gevoelige ervaringen missen, twijfelen zij aan de welstand van hun ziel.

Nu moet vooraf nadrukkelijk worden opgemerkt dat zij zichzelf en nog meer (onbedoeld natuurlijk) anderen misleiden, als zij in zulke gevoelige ogenblikken zeggen: Ik weet dat mijn Verlosser leeft. Bij nuchtere, kalme zielsontleding zou 't anders kunnen blijken. Men versta mij wel, ik bedoel niet te zeggen, dat zij de zaak zelf missen, maar het gaat hier over de persoonlijke bewustheid en toe-eigening. En dan kan gezegd worden dat in menig geval deze toe-eigening in gemoedelijke ogenblikken niet overschat mag worden. Menigeen zou gaarne willen roemen in de verlossing, daar komen gevoelige ogenblikken, waarom nu langer gedraald? Maar vergeet nu niet, hoe door deze overgevoeligheid de ziel min of meer in een overspannen toestand verkeert, waardoor zij niet ten volle nuchter is in haar oordeel. Er komt zeer zeker enige opwinding bij en men zegt dan spoedig meer dan men in kalme bezonnenheid verantwoorden kan. Reeds komt dit hierin uit, dat, als deze gevoelige beweging over is, men heel anders spreekt en oordeelt over zichzelf. Ja zelfs in die ogenblikken zelf, als u dan zo iemand ertoe krijgen kunt zich nog eens ernstig af te vragen of hij gereed is om de allerhoogste, heilige, gestreng-rechtvaardige God te ontmoeten voor de stoel van Zijn gericht, dan zou het mij niet verwonderen als er tempering van de vaak hoog ingezette jubel werd waargenomen.

Sommigen, ik durf zeggen velen, hebben het later wel bekend hoe zij in zulke gevoelige ogenblikken jubelden, terwijl er diep in hun ziel als het ware een stem sprak: u zegt te veel, uw gestalte is u tot grond, nog meer dan Christus. Men zal er goed aan doen, al deze dingen eerlijk in rekening te brengen en ze af te trekken van die zogenaamde staat van zekerheid, voor zover die slechts op gevoelsgronden berust. Dat mag hard lijken te zijn, in werkelijkheid is het niets minder dan de juiste methode om tot een zekerder grondslag te brengen.

Maar wat nu de zaak zelf aangaat, hoe namelijk menigeen zich het bezit van de grote zaak van vrije genade niet durft toe te eigenen, en geslingerd wordt tussen hoop en vrees; het meer betwijfelend dan gelovend, dat hij een kind van God is, daarvan wil ik opmerken dat er een element in schuilt dat niet onvoorwaardelijk moet worden verworpen. Daarnaast,

hoe er vaak ook uit blijkt het ontbreken van geestelijke kennis, met berispelijke praktijken van zieleleven.

Letten we dan eerst op het niet verwerpelijke element in de getekende stemming. Uitnemend is het dat men zich terdege rekening geeft van de ernst van de zaak. Het gaat om de verheerlijking Gods in het behoud van de zondaar en daarin om eeuwig heil. Wie zich in dit opzicht bedriegt, doet het tot zijn eeuwige, onherroepelijke schade en schande. Beter duizendmaal zich herzien dan éénmaal en voor eeuwig zich vergist. Historisch en tijdgeloof hebben hun waarde, maar zijn niet genoeg. Terwijl het zich toe-eigenen van de grote zaak van vrije genade zonder voldoende grond een kwaad is, waarvan de kwalijke gevolgen met niets te vergelijken zijn. Gods Woord en de dagelijkse praktijk verkondigen het ons luid dat de genade niet aller is, ook niet voor allen bedoeld en bestemd. Men is dus niet klaar met te zeggen: God is een God van genade, dus zal ik wel zalig worden. Men dient de genade als een persoonlijk eigendom te bezitten. 't Komt erop aan te weten dat ze ons persoonlijk is geschonken. En om dat te weten is er maar één weg, die van het zaligmakende geloof. Dit zaligmakend geloof wordt evenwel op velerlei wijze nagebootst, want er bestaat ook allerlei schijnwerk. Daarom is het noodzakelijk nauwkeurig de gronden te toetsen waarop we het huis van de hoop van onze zaligheid bouwen.

Juist in tijden waarin het Evangelie rijk verkondigd wordt, de bediening des Woords regelmatig en getrouw plaats vindt, de zuiverheid van de leer een helder schijnsel verspreidt van de kandelaar, behoort dat onderzoek naar de gronden niet minder te geschieden. Bij ruime bedeling des Geestes is toch (gezien het verband) enerzijds het gevaar des te groter, dat men vorm voor inhoud aanziet en schijn voor wezen houdt. Onwillekeurig kan men gevaar lopen in de waarneming van de uiterlijke godsdienstplichten grond te vinden voor de veronderstelling een kind van God te zijn.

Waar in onze tijd anderzijds zo verschrikkelijke, openbare afval wordt waargenomen, neemt het gevaar voor zelfoverschatting toe. Men is onderwezen in de Schriften, gaat trouw tweemaal op de dag des Heeren naar Zijn huis, is lid van verscheidene christelijke verenigingen, enz. enz. Wat een verschil tussen zo'n leven en b.v. dat van een atheïstische socialist.

Bestaat er nu geen gevaar, dat onwillekeurig over 't hoofd wordt gezien dat er toch nog meer gekend moet worden om te mogen geloven dat men op reis naar de hemel is? Waar Fruytier over klaagde in zijn Sions Worstelingen is een verschijnsel van alle christelijke eeuwen, dat met bloei van uitwendig christendom het inwendige geestelijke leven geen gelijke tred houdt, soms zelfs sporen van achteruitgang vertoont. Bovendien blijft het te allen tijde noodzakelijk goed te bedenken dat er onderscheid bestaat tussen de algemene en de bijzondere werkzaamheden van de Geest. Krachtens de algemene werkzaamheden kunnen er indrukken ontstaan, overtuigingen van zonde en schuld, die wel verstand en geweten, zelfs het gevoel raken, maar zonder het hart te breken voor God. Vrees voor de eeuwige straf, aanklacht van het geweten, zekere bewondering van het schone in het evangelie, kunnen de mensen zelfs brengen tot tijdelijke verootmoediging, aflaten van uiterlijke zonden, waarneming van tal van godsdienstige plichten, maar zijn, zonder meer, nog geen zaligmakend genadewerk te noemen. Er is een Kaïns berouw dat zijn nut heeft, maar niet zalig maakt.

Farao riep eenmaal uit, toen de donder van Gods toom over zijn land en volk rolde: God is rechtvaardig, en ik ben goddeloos (Exodus 9 : 27). Maar toen de straffende hand van God van hem afliet, verhardde hij zich opnieuw tegen de Heere.

Van Achab staat zelfs geschreven dat hij zich vernederde voor de Heere (1 Kon. 21 : 27-29). Maar meer vrees voor dan liefde tot God was de beweegreden.

En van menigeen geldt in droeve geestelijke zin dat "de kinderen gekomen waren tot aan de geboorte, maar er geen kracht was om te baren". In de ambtelijke bediening kan men een meermalen voorkomend geval leren kennen van algemene werkzaamheden van de Geest. Met name in de dagen van de jeugd, maar waarop achteruitgang en nieuwe verharding volgde, zodat, als ik naar de mens spreek, gezegd kan worden dat dubbele kracht van genade nodig zal zijn om zulke mensen tot bekering te brengen.

Uit ervaring kennen wij ze, die op een leeftijd van 16 á 20 jaar "diepe indrukken" schenen te hebben, uiterlijk meeliepen met Gods volk naar Gods kerk, het gezelschap van de vromen opzochten, hete tranen weenden enzovoort. En die toch na enige tijd terugzonken en daarna moesten zeggen en het ook openbaarden, dat van binnen in het hart niets veranderd was, de grote zaak nog gebeuren moest, en dat zij wat zij voorheen zochten nu zelfs de rug toekeerden.

Leert dit alles ons niet hoe ernstig de vermaning moet opgenomen worden dat wij ons nauw, ja zeer nauw moeten onderzoeken? Kan, vanuit dit oogpunt bezien, het niet een heilzaam aspect zijn, dat zich uitspreekt in de twijfeling, om zich maar dadelijk en gemakkelijk te rekenen tot degenen die Gods kinderen genoemd mogen worden?

Gevoelswerkzaamheden zijn nog geen geloofsdaden. Wie, al had hij ook gevoelige ervaringen, niettemin twijfelt, is dáárom zonder meer nog niet te berispen. Het berispelijke schuilt elders. Namelijk dat men in gevoelsmomenten op grond van dat gevoel oordeelde en besloot. Men dwaalde in het stuk van de kennis der gronden.

Maar behalve het reeds genoemde is er bij de ontleding van de ziel nog een zaak van groot belang te ontdekken en die zeer beslist in rekening dient gebracht te worden bij het vragen en staan naar zekerheid.

Menigeen zegt: O, mocht ik dat eens zeker weten, dat ik bekeerd ben, dat ik tot Gods volk behoor, en een erfgenaam van het eeuwige leven genoemd mag worden.

Het is niet pastoraal om in zo'n geval al meteen te zeggen: dit is iemand waarin de Heere werkt. Het is zelfs zeer goed mogelijk dat, ondanks zo'n uiting, bij nader, diepgaander onderzoek aan het licht komt, hoe ook deze begeerte tenslotte nog een foutieve wortel heeft. Zelfs als iemand van zichzelf verklaart: *ik ben bekeerd, Christus is mijn Borg* enz., dan zal men als leidsman en herder van zielen goed doen (voor men antwoordt: dan bent u mijn broeder of zuster in Christus), een onderzoek in te stellen naar de gronden waarop zulk een verklaring of mening berust.

Eveneens, als iemand zegt behoefte aan zekerheid te bezitten, vraag dan vóóraf vanwaar dit bij hem voortkomt, waarom en waartoe hij dat zo graag zeker wil weten.

Als iemand zegt: "Ik wil zo graag zeker weten dat ik bekeerd ben", vraag hem dan eerst of hij, afgedacht van het zeker weten, ook zo graag het bekeerd zijn zelf wil. 't Zou kunnen dat tussen die beide nog praktisch onderscheid bestond. Vraag dan verder of hij ook de weg van de bekering wenst. En laat u niet tevreden stellen als hij direct volmondig met ja antwoordt. Wees dan veeleer op uw hoede. Augustinus heeft ons zo treffend geleerd in zijn *Confessiones* hoe de mens tegen de wèg van de bekering opziet en in de regel begint met die weg niet te wensen.

Er valt nog meer te onderzoeken. Wáárom zou u zo graag verzekerd willen zijn? En wilt u het worden in de weg Gods? Zo zou iemand kunnen begeren verzekerd te zijn van zijn zaligheid, om daardoor b.v. rustig het sterfbed te kunnen beklimmen, en intussen wat "gemakkelijker" te kunnen leven.

Zo zouden er nog vele redenen bij te brengen zijn, waarin tenslotte de ware reden wordt gemist: "opdat ik God kan verheerlijken in mijn verlossing, want de liefde tot God in mijn hart doet mij hunkeren naar zo'n staat, waarin ik voor God een waardig instrument tot Zijn lof mag zijn."

Wilt u de verzekering wel zoals God dat voorschrijft, in de weg door Hem ingesteld? Verzekerdheid in de weg van geloof in de beloften Gods?

Sommigen willen wel een zogenaamde verzekerdheid bezitten, maar langs andere wegen dan de Heere heeft voorgeschreven. Geloven is moeilijk; ja, dat zal waar zijn. Maar daarom hebt u niet het recht een "gemakkelijker" of u meer aangename weg te kiezen.

Ik zou zo graag zeker willen weten dat ik zalig werd, zegt u. Maar u begint met het einde. U wilt meteen op de hoogste sport van de ladder staan. Laat ons wat afdalen. Beginnen we met het begin. Onderzoek u: hebt u al ooit een zelfde ernstige begeerte gehad om zeker te weten, in geestelijke bevinding van uw ziel voor God, dat u verloren ligt in uzelf?

Want daarmee zal 't juist moeten aanvangen. De kennis van ons aandeel in Christus zal onder meer zijn naar de mate van onze kennis van ellende en algeheel bederf in onszelf. Wie dus de hoogste trap wil bereiken in de genade, beginne met de laagste te betreden.

Er bestaat dus reden te over zich nauw te onderzoeken, en de gronden van onze hoop niet op een lichtvaardige manier genoegzaam te achten.

Aan de andere zijde, zeiden wij, kunnen in zo'n toestand van onverzekerde verwerpelijke praktijken worden aangetroffen. Dat iemand zich nauwgezet onderzoekt of zijn berouw wel oprecht is en zijn liefde tot God en Zijn dienst welgemeend, is goed. Maar niemand legge zich neer bij de gewaarwording dat hij tot zijn diepe leedwezen van nature een verbondsbreker is, hij dient ook kennis te krijgen aan dat nieuwe verbond van genade. In dat nieuwe verbond komt God tot ons niet met een wettische eis, maar met een evangelische belofte. Die belofte moet gelóófd worden. Dat is wel een genadegift Gods, maar tevens een onafwijsbare voorwaarde om de belofte als deelgenoot te genieten. Niet een voorwaarde in Remonstrantse zin, waaraan de mens in eigen kracht kan voldoen, noch waarvan de vervulling ook maar enige verdienstelijkheid insluit.

Maar een voorwaarde, die in haar volbrenging zelf óók vrucht en geschenk van het genadeverbond is. In dat opzicht blijft het dan ook onomstotelijk waar dat het geloof een gave Gods is. Niemand kan de belofte aannemen als aan hem geschonken, tenzij het hem uit de hemel gegeven worde en derhalve de aan zichzelf ontdekte mens de Heere heeft te smeken, in worsteling en verootmoediging, om ook hem dat genadegeschenk te willen uitreiken. Het geloof moet wel door ons persoonlijk worden geoefend. De daad van het geloven geschiedt niet buiten ons om, maar zal toch (als waar werk Gods in ons) dit kenmerk moeten hebben, dat die daad uitgeoefend wordt door een inwendige actie van God in ons, dat is door de kracht van God, door de Heilige Geest.

Het ware geloof zegt: *ik kan niet niet-geloven*. Het geloof draagt in zijn echtheid zijn bewijsvoering in zich. Het ware van het geloof wordt dan ook niet nog eens apart door iets anders bewezen, maar het is tegelijk zelf bewijs. Het geloof en zijn bewijs van waarachtigheid vallen samen. Het ware geloof "gelooft" ook in zichzelf als te zijn geloof. Het geloof zelf twijfelt dan ook niet, het is veelmeer het omgekeerde van alle twijfel, een vaste grond der dingen die men hoopt en een bewijs der zaken die men niet ziet (Hebr. 11 : 1). In de genade gelooft men niet omdat men hoopt, maar men hoopt omdat men gelooft. Het geloof in de daad van geloven is dan ook niet voor verdere bewijsvoering vatbaar. Dan zou het juist nog geen geloof zijn. Maar voegen wij er in één adem aan toe: het heeft in die daad ook geen behoefte aan aparte bewijsvoering. Het afdoende, alles in zich

"versmeltende" kenmerk, is de daad van het geloven zelf. Wie die daad verricht, is verzekerd in dat moment.

Wie gelooft hééft het eeuwige leven. Wie gelooft ziet, hoort, grijpt, geniet Christus in en naar de belofte Gods.

Wel kan dat geloof worden aangevallen van buitenaf. De twijfel zelf komt nooit op uit de wortel van het geloof, steeds van elders. Ook kan de begenadigde van het geloven tijdelijk worden afgehouden. Dan mist hij de zekerheid en troost van het eeuwige leven.

Verwerpelijk noemen we al die praktijken, die telkens in het leven voorkomen en de mens óf van het geloven zelf dreigen af te houden of voor de zekerheid van het geloof nog een andere weg zoeken dan in en door het geloven zelf.

De fout van velen is, dat zij voor datgene wat alleen en uitsluitend door het getuigenis van de Heilige Geest (het *testimonium Spiritus Sancti*) afdoende kan bevestigd en verzekerd worden, een andere grond, een daarbuiten omgaande bewijsvoering zoeken. Wie in 't natuurlijke leven, bijvoorbeeld voor het feit dat ons oog dingen ziet, voor de betrouwbaarheid van onze zintuigen nog andere "bewijsvoering" tracht te verkrijgen dan de zekerheid die in ons bewustzijn ligt ingeweven, zal tot vertwijfeling kunnen geraken. Zo ook in de genade: de waarachtigheid van het geestelijke leven wordt alleen door de Heilige Geest zelf, door Zijn getuigenis met onze geest, bevestigd. "Wat in de natuur weten heet, heet in de genade geloven".

Al dergelijke vragen, als: waaraan kan ik het weten, dat mijn geloof gelóóf is? behelzen feitelijk een fout in de manier waarop men tot zekerheid tracht te geraken.

Wie de daad van het geloof werkelijk oefent, vraagt zo iets op zo'n moment niet meer. Wie (zo eenvoudig mogelijk de zaak voorgesteld) in een uur van waarachtige verootmoediging zich ellendig en arm in zichzelf weet en met afzien van al wat het zijne is de Heere Jezus en diens dierbare Borgtochtelijke gerechtigheid aangrijpt met innige drang en ernst, zal in zo'n moment niet tegelijk zich ophouden met de vraag: is dat nu wel waarlijk geloven? Hij mag het misschien daarna zich afvragen, op het moment van het geloven zelf gaat in die actie zijn ganse ziel op. Hij zegt: *ik geloof, Heere, kom mijn ongelovigheid te hulp.*

In die laatste uiting zegepraalt het geloof dan zelfs dubbel: het ziet het bederf in de oude natuur en vertrouwt zich aan God toe tot volkomen verlossing. Men kan gerust zeggen, als iemand zich uitvoerig bezig houdt met vragen als: waarbij kan ik het nu weten, enz., dat hij op dat ogenblik niet bezig is de daad van het geloof zelf te oefenen. Waar daarentegen het geloof zich baan breekt, wordt dit zo'n alles-overwinnende macht in de mens, dat het ook tegelijk de waarachtigheid van zichzelf stelt en insluit. Het dringt in het geloven de vragen naar bewijsvoering van het geloof naar de achtergrond. Het gaat in de daad zelf op. — Evenals in het natuurlijke leven het zien overtuigd is van zijn eigen betrouwbaarheid, zo is het ook in de genade. Het geloof vraagt niet naar gronden buiten het geloof. Natuurlijk is het een andere vraag, of (maar dat is dan in ander verband en met een ander doel!) ook tot ontdekking en bemoediging van tijd tot tijd niet dient gewezen te worden op de kenmerken van het geloof.

Eveneens kan, onder andere omstandigheden, ter sprake komen het stuk van de redelijke gronden at men gelooft. Zo is er veel mysterie in het Christelijk geloof, of liever: in hetgeen God ons openbaarde. Het hóe gaat dan menigmaal ons verstand te boven, het dát heeft niettemin zijn redelijke grondslag: God heeft het gezegd. Het gezag van God en Zijn Woord is dan de redelijke grondslag, alhoewel het "begrijpen" ons ontgaat, om plaats te maken voor iets meer en beter dan begrijpen: de bate van het geloof, het beleven van de vrucht.

Zoekende nu naar een andere grond dan boven uiteengezet is, doet men in de regel de eerste stap achterwaarts, van geloof naar gevoel.

Tussen geloof en gevoel bestaat wel betrekking, maar een andere dan velen menen. Althans de praktijk van velen is deze: naarmate zij gevoelsaandoeningen hebben, zeggen zij te geloven en te kunnen geloven "de zaak" deelachtig te zijn. Zij "geloven" naarmate zij gevoelen. De ware verhouding echter is deze: het geloof geeft aandoeningen en werkzaamheden in ons, die men "gevoelt". Soms kan in zalige omhelzing, door en van Christus, de bruid "krank van liefde" worden, wat niet buiten het gevoel omgaat. Maar dan gaat het geloof als actieve daad voorop. Men voelt dan omdat en in de mate dat men gelooft.

Zo'n leven op gestalten en gevoelswerkzaamheden heeft, oppervlakkig beschouwd, iets aantrekkelijks. Het schijnt zo verwarmend, zo mystiek te zijn. Maar niet zelden is het een bewijs dat de mens nog leven wil uit het werkverbond.

Men is dan met de voorwerpelijke openbaring van de genade onderwerpeijk bezig op een wijze die in haar manier aan het werkverbond is ontleend. Dat is er dan de oorzaak van in werkelijkheid ongetroost te zijn en niet verder te komen.

Laat ons dit enigermate toelichten. Als God een zondaar bearbeit tot zaligheid, moet hij uit het werkverbond in het genadeverbond overgebracht worden. Die afkapping van de oude stam, Adam, en inenting in de nieuwe stam, Christus, is een werk van God dat niet in chronologische, maar in volgorde van belangrijkheid verschillende en onderscheidene momenten insluit. Niet dat ieder juist kan aanwijzen tijd en duur van zulke momenten of trappen. Maar de éne zaak, voor ons denken ontleed, vertoont toch onderscheidene trappen, ervaringen, of hoe men het noemen wil. God moet ons al meer losmaken van onszelf. We moeten aan onszelf sterven. Wat niet slechts zeggen wil, sterven aan de wereld en haar begeerlijkheid, aan ons eigen vlees en lusten, maar bovenal aan nog iets anders. Galaten 2 leert ons dienaangaande gewichtige zaken. Dat de mens namelijk sterven moet aan zijn wettische eigengerechtigheid, zal hij voor God kunnen leven in Christus.

Is het moeilijk en zwaar om te sterven aan de wereld en haar begeerlijkheid, nog zwaarder en pijnlijker valt het de mens te sterven aan zijn wettische eigengerechtigheid. Paulus noemt het een gekruisigd worden. In het stuk van de rechtvaardigmaking moet de mens leren sterven aan de wet en dat dóór de wet, zal hij in het stuk van de heiligmaking voor God leven kunnen. De zonde van eigengerechtigheid in haar beoefening bij aanvankelijke ontdekking kent de onwedergeborene niet op deze wijze.

Door de levendmaking van de Geest begint de mens zichzelf te zien in een staat waarin hij niet bestaan kan voor de heilige God. Dat maakt hem aanvankelijk ongerust, bekommerd en doet hem peinzen op middelen ter ontkoming. En dan juist vangt het ogenblik aan, dat zijn eigengerechtigheid zich op bijzondere wijze begint te laten gelden. Hij zal zich gaan verbeteren door laten, laten wat God verbiedt; hij gaat voorts dóen, betrachtende allerlei godsdienstige plichten. Naarmate hij daarin meer "tegenvallers" heeft te boeken, gaat hij "voornemen" en beloven. Onder zulke omstandigheden wordt het kerkbezoek drukker, worden de vromen meer opgezocht en godzalige schrijvers ijveriger gelezen, enz. Allemaal uitnemende dingen, maar die vrucht dienen te zijn of althans middel, en die niet (zoals hier bedoeld wordt) als grond van zaligheid, of als penningen tot schuldaflossing kunnen gelden. Dit alles kan dan wel gestaltelijke ervaringen of aandoeningen veroorzaken, waarbij men zich dan min of meer gerust voelt of hoop koestert, maar die voor zover ze als gronden dienst moeten doen gebroken bakken genoemd moeten worden. Wegwerping daarvan wordt door God beoogd, als Hij u bij afwezigheid van zulke gestalten de onvrede

en onrust weer doet gevoelen of ook bij aanwezigheid u scherper met de noordenwind van Zijn heilige wet, haar eis en vloek aangrijpt. Dan zijn al deze gestalten, voornemens, beloften, in de manier waarop de zondaar ze aanwendt en tot grond maakt, bewijs dat hij nog niet genoeg is losgemaakt van de oude stam. Hij wil feitelijk nog uit het werkverbond gerechtvaardigd worden.

Verder zal de noodzakelijkheid worden ingezien van door een Borg te moeten worden behouden en ontstaat er een behoefte aan Christus. Maar dan vernieuwt zich ook op dit punt de aanval; opnieuw laten de sappen en krachten uit de oude stam zich gelden. Hoofdzakelijk in tweeërlei zin. Doordat men aanvankelijk de schenking van Christus aan ons en toeëigening door ons wil laten afhangen van gronden aan het "gestaltelijke" leven ontleend en hetgeen in strijd is met vrije genade. Zo ook door het inbrengen van vernieuwde eigengerechtigheid. Aangezien nog telkens uit het oog verloren wordt dat het ware geloof niet zalig maakt op grond van de daad van geloven zelf, maar feitelijk vanwege zijn voorwerp dat het aangrijpt, Christus.

Wie dit nu niet helder inziet, leeft telkens nog op invloeden en gevoeligheden, die niet overeenkomstig het genadeverbond zijn. Hij is zichzelf nog niet geheel kwijt geworden. De angst, onzekerheid, onrust enz. hernemen gedurig hun rechten. Het geestelijke graf ligt nog niet achter hem, Christus in de kracht van Zijn opstanding wordt niet ten volle genoten. Hier heeft twijfel en onzekerheid een berispelijke oorsprong in een feitelijk nog willen zalig worden op de manier van het werkverbond. Daarom komt het voor dat God, juist omdat Hij Zijn werk wil opbouwen, ons bouwwerk van eigengerechtigheid, zelfbekering en gestaltelijk leven afbreekt.

De laatste poging door de aanvankelijk ontdekte mens ondernomen, om op de manier van het werkverbond tot God te komen, wordt er dan een van bijzonder fijn opgezette aard. Hier mag wel nauwgezet zelfonderzoek en onderscheiding van zaken plaats vinden. Als namelijk de zondaar zijn onwaardigheid voor Christus gaat zien, maar nu ook uitroept: "Heere ga uit van mij, want ik ben een zondig mens." 't Is nu niet meer, heimelijk of uitgesproken: ik ben waardig dat de Heere bij mij Zijn intrek neemt. Maar integendeel, nu wordt gehoord: "Heere, ik ben niet waardig, dat U onder mijn dak zou inkomen."

Niemand hoeft u van uw bekering of genadewerk meer te spreken. U bent spoedig gereed met zoveel fouten en "ongenoegzaamheid" daarin te ontdekken, dat u geen andere gevolgtrekking maken kunt dan dat alles schijn, onwaar werk is geweest.

Boston zegt ervan: "hij redeneert zichzelf weg van Christus en besluit, nu hij zulk een verachter van Christus is geweest, en zulk een onheilig en snood schepsel is, hij kan niet, hij wil niet, hij moest niet tot Christus komen, en dat hij moet zijn bf in een betere staat, bf anders zal hij nooit geloven" (Th. Boston, 's Mensen natuur in haar viervoudige staat, bl. 334).

Dit lijkt dan een zeer godzalige redenering. Hoe vernederd en ontdekt schijnt hij nu te zijn. Maar hoogmoed verschuilt zich onder dit gewaad van schijn-nederigheid. Het geloven wordt afhankelijk gesteld van een betere staat. Er is nog geen volle overgave om te kopen op de markt van vrije genade, zonder prijs en zonder geld (Jesaja 55).

Inmiddels gaat zo iemand het "uiterste" wagen. De laatste krachten worden ingespannen om eerst beter van hart te worden en dan zó vrijmoedigheid te verkrijgen om tot Christus te komen. Wat een fijn gesponnen web van ... eigengerechtigheid.

Ziedaar dan een verwerpelijke omstandigheid, waaronder men twijfelt en een streep haalt door het "vóór dezen"; men is bezig een verkeerde grond te leggen.

En wat doet de Heere nu? Juist omdat Hij u liefheeft en u van deze oude droesem wil afbrengen, zal Hij de wet in haar "drijvende" kracht bezigen om in strenger zin haar eis en vloek u in de oren te doen klinken; en u zo te binden met de koorden van de dood; terwijl God, in Zijn heilig en wijs beleid, Zijn weerhoudende genade als het ware intrekt. Dan komt de verdorvenheid pas echt openbaar. De boze lusten nemen toe in kracht en getal. Hoe meer zij worden tegengestaan, hoe geweldigere zij schijnen te worden, hoe meer zij woeden. O, dan kan het gebeuren dat verdorvenheden aan het woord komen, zoals men het "eertijds" niet heeft gekend. Boze lusten van het vlees, twijfel en lasteringen aangaande God en zijn Woord.

Sommigen vervallen bijna tot wanhoop: zij zullen wel de zonde tegen de Heilige Geest gedaan hebben, denken zij. Wie zou nu nog geloven dat er aanvankelijke genade werd bezeten! Zeker, er waren vroeger liefelijke ervaringen, het gehemelte had zoetheit gesmaakt, maar deze dingen ...! Is het geen afdoend bewijs dat men zich vergist heeft en zich nog op de weg naar 't verderf bevindt? Zo overlegt men dan. 't Is de weg Gods, van storm, aardbeving en vuur, die aan de komst des Heeren voorafgaan en Zijn nadering aankondigen. 't Is de hand Gods, die á uit de hand slaat het middel om uzelf "meer bekwaam" voor Christus te krijgen.

Wat een wijs woord is het, als Erskine in zijn brief spreekt van een "vernederen" in deze weg: "de Heere wil u vernederen, om op gepaste tijd u opnieuw te verblijden."

God onderwijst in die weg Zijn kinderen om het pad van vrije genade onvoorwaardelijk op te wandelen. Zij moeten minder worden, zal de Heere wassen.

Maar verstaat dan ook, die onder deze geschetste omstandigheden in twijfel en onzekerheid verkeert, dat u de reden en oorzaak van uw ongewenste zielestaat hebt te zoeken in uw pogen om nog op de manier van het werkverbond zalig te worden. Werp uw bedeksels dan weg, opdat u met Christus bedekt mag worden. De rietstaven, die u de handen doorboren, moeten stukgebroken, u moet enkel en alleen steunen op de staf van het geloof.

Naast deze veelvormige eigengerechtigheid vinden we nog een andere reden, waardoor de zekerheid niet voldoende gegrond blijkt. We bedoelen het volgende, dat eveneens met het gevoelsleven in verband staat.

Iemand heeft bij aanvankelijke ontdekking zijn verloren staat voor God enigermate leren kennen. De beloften van het Evangelie, de weg der ontkoming in Christus worden hem voorgesteld. Hij ziet zoveel begeerlijks, dierbaars en algenoegzaams daarin, dat hij verheugd van hart en opgetogen van blijdschap wordt; en... houdende het zien van een weg tot verlossing voor een reeds ontvangen en bezitten van Christus, meent hij in evangelische blijdschap te mogen getuigen dat de Heere zijn ziel gered heeft. Onze ouden spraken van een "blik in de weg der verlossing", als nog onderscheiden van de toe-eigening zelf. Een "geopende consciëntie" is nog niet een "geredde ziel".

En zo ook: een mogelijkheid van verlossing en blijdschap daarover is nog geen persoonlijk bezit van de verlossing. Zondag 5 is nog niet Zondag 7. Pas bij deze laatste kan de psalm der bevrijding aangeheven worden. Een hongerige kan opgetogen worden van blijdschap bij het zien van een welvoorziene dis, maar pas als hij aanzit en eet, wordt zijn kracht versterkt. Het moet komen niet maar tot een bewondering, niet slechts tot een begeren van Jezus, maar bepaald tot een eten en drinken van Zijn vlees en bloed, tot de daad van het geloof, die Christus en al Zijn weldaden aanneemt, ons geschonken uit genade. Bij het zien van de ark zal de ongelovige wereld spotten. Wie echter in het oordeel gelooft, zal verheugd zijn dat er redding is. Maar waar het op aankomt is, of we in de ark zijn opgenomen.

Welnu, in genoemde positie heeft men over het zien van de ark een vreugdejubel geuit, als ware dat reeds het geborgen-zijn in de ark. Men heeft zich overschat, zich uitgegeven voor meer dan men bezat.

't Is niet ongelijk aan wat vader Gispén eens schreef in de Bazuin: "Sommige mensen zijn als met een wip uit de ellende in de verlossing".

Als straks de vloed zich verheft, blijkt echter, dat hun standpunt niet het gewenste was. Dringt de Wet in haar eis op hen aan, rommelt van verre de donder van Gods heilig gericht, dan siddert zo'n mens. Hij is nog niet In de ark, voor eigen welbewust geloofsleven. O zeker, waar de Heere begon te werken, zet Hij voort en zal Zijn werk niet omkomen. God zal verder brengen. Maar daarover gaat het nu hier niet. 't Is hier een onderzoek naar de grónden van zekerheid. En dan onderscheiden we tussen een "blik in de weg der verlossing" en welbewuste gegronde toe-eigening van Christus. Wie zich dus uitgeeft voor meer dan hij feitelijk is, zal straks weer twijfelen en zelfs gevaar lopen om alle werk Gods te ontkennen.

Ook hier geldt: Zet u niet aanstonds op de hoogste plaats neer. Sla, omdat meejubelen zo aangenaam is, niet een stuk van de "heilige les" over. Wie een gedeelte van de weg wil overslaan, om zodoende eerder het einddoel te hebben bereikt, moet terug. God komt daartoe (ziedaar nóg een soort van "vernedering") wel eens, voor ons bewustzijn althans, alles af te nemen. Dan moet er weer gegraven en verdiept worden (Lukas 6), om ons hechter te funderen. Wie goede grond wil bezitten, een huis op de steenrots gebouwd, grave en verdiepe. De toepassing van Christus moet als genadedaad van God geleerd worden. De mens die gans ontbloot is, zal pas echt voorwerp kunnen genoemd worden van vrije genade Gods. Dan eerst is er plaats voor de Heere om Zijn beloften te schenken en toe te passen tot algehele verlossing. Dit is de weg van het genadeverbond. De Heere schenkt, wij nemen aan. Niet als twee daden, schenken en aannemen, die met elkaar in geen verband stonden, alsof men ook eens zou kunnen weigeren aan te nemen, alsof men in eigen kracht zou aannemen. Nee, maar het schenken Gods is zulk een schenken, dat de begenadigde aannemen moet, wil en kan. 't Is een aspect van die schenking, iets van het geschonkene zelf, dat het hart gewillig en bereid wordt gemaakt tot een aannemen van Christus. In de kenmerken van het geloof openbaart zich dan als vrucht, niet als grond, het leven der genade.

Niet uit de kenmerken zonder meer komt men tot de verzekerde conclusie: mijn geloof is waarachtig werk Gods. Juist omgekeerd zal men nooit weten wat al of niet een kenmerk is, tenzij men eerst verzekerd is, dat die kenmerken zelf weer waarachtig zijn, geen nabootsing of inbeelding. Met andere woorden dat zij vruchten zijn van het geestelijk leven in onze harten.

Om een kenmerk een kenmerk te kunnen noemen, om ervan te kunnen zeggen dat wij ze bezitten, moet het licht Gods erop vallen, moeten we oordeel des ondersheids, verlichte ogen des verstands hebben. Alleen de geestelijke mens kan ze onderscheiden. Maar in dat geval hebben we ze dan ook niet meer nodig om er uit op te maken ('::f we in het licht wandelen.

't Is hetzelfde als wanneer iemand in een donker vertrek is gezeten en het licht wil aandoen, en dan zegt, laat ons wachten tot de zon is opgegaan en in de kamer schijnt, dan zal ik kunnen zien, waar de lamp staat. Maar dan is 't juist niet meer nodig. Zo ook hier; geestelijk in het donker gezeten, vraagt men naar kenmerken, maar door de duisternis zal men niet in staat zijn de kenmerken te onderscheiden. En is het licht opgegaan, dan zal men veel meer in de daad des geloofs zelf dan in kenmerken zijn troost vinden. Wat dan

inmiddels nog niet zeggen wil, dat kenmerken waardeloos zijn en de ontvouwing en prediking ervan nutteloos zijn voor Gods volk. Waarover straks meer.

Nu is het mogelijk dat dit alles wordt toegestemd, en er nog geen ware beoefening van de zaak plaats vindt. Sommigen toch zeggen: Zeker, alleen Christus is en blijft de laatste grond, alleen de "kinderen der belofte" (Gal. 4 : 28) zijn de ware erfgenamen. Als ik nu maar wist dáár toe te behoren, als ik maar wist, dat het voor mij was.

Zij keren de orde en de ordening om. Zulk een weten "dat het voor mij is" is juist vrucht van geloof. Het gaat er niet aan vooraf, is nog minder voorwaarde, maar volgt er op. Geloven zelf kan niet afhankelijk worden gesteld van wat vrucht van het geloof is. Vandaar dat in Gods Woord het geloven evenzeer als een eis Gods voorkomt. De Heere biedt niet slechts genade aan, maar eist geloof, beveelt bekering. Merkwaardig, telkens komt in de Heilige Schrift de roepstem tot geloof en bekering tot ons in de vorm van een gebod. Al is de mens door zijn verlaten van God naar eigen mening vrij van God gekomen, God is niet los van hem. Hij behoudt Zijn recht op ons. Maar tegelijk is dit ook evangelie. Het zegt ons: O zondaar, u hoeft niet eerst te vragen, zou het wel voor mij zijn, nog minder: zou God het wel menen? De eis Gods tot geloof en bekering wordt u tot vrijmoedigheid om toe te treden tot de troon der genade, en is waarborg om geholpen te zullen worden op de bekwame tijd.

De belofte Gods, hoe absoluut die ook is, is niettemin ook onbepaald in haar voorwerpelijkheid. Zij sluit niemand met name uit. We hebben niet het recht te zeggen dat wij niet evenzeer beoogd worden als anderen. Het behoort integendeel tot de aard en het wezen van het geloof, de belofte aan te nemen, niet omdat God u persoonlijk bij uw naam noemt Maar u zult de belofte aannemen op grond van Gods gezag, die haar uitspreekt, zonder enige voorwaarde. Op Uw Woord heb ik gehoopt, zegt de Psalmddichter, en: in Gód zullen wij het Woord prijzen.

Bovendien kan er nog zelfmisleiding gemengd zijn in het gezegde: als ik maar wist dat het voor mij was. U meent dat, indien u een persoonlijke belofte ontving, waarin uw naam duidelijk en onderscheiden genoemd werd, u dan wèl geloven zou? U vergist u, dan zou u weer andere uitvluchten zoeken. De mens zoekt vele vonden. De kracht tot geloven wordt niet ontleend aan het noemen van onze naam, maar aan God, die zegt: Ik heb geen lust in uw dood, maar daarin, dat u zich bekeren zult en leven. Ons niet-geloven komt niet voort uit een gebrek of gemis in de belofte, dus van Gods zijde, maar komt van onze zijde. Uit ons niet-kunnen en niet-willen, uit onze vijandschap en afkeer, uit goddeloos en ... vroom pogen, om toch niet onvoorwaardelijk te moeten vallen in de hand des Heeren; uit onze hoogmoed en tegenzin om in onszelf geheel en al om te komen. Geloven zonder voorwaarde is van onze zijde bezien een sprong in de diepte, waarbij we menen evengoed te kunnen omkomen als behouden. Maar van Gods zijde wordt die „sprong" zelfs geëist, evenwel met geopenbaarde toezegging dat het behoud en leven eraan verbonden is.

En dat dát moet geloofd, enkel en alleen in vertrouwen op God en Zijn gezag, zie dát is het, wat onze oude natuur niet wil. Dit doet ons zo dikwijls van verre staan. Geloof in onze redding moet (in logische orde) voorafgegaan worden door en gegrond zijn in God. In God als waarachtig door het gezag van Zijn waarheid, door de waarheid van Zijn gezag. Wie dat verstaat, die doet de „sprong", maar om tevens te ervaren: wie zo in God gelooft, gelooft ook in Christus, en daarin in zijn eigen behoud. Maar we moeten de orde niet omkeren en eerst van eigen behoud zeker willen zijn om dan op God en Zijn waarheid te vertrouwen. God eist, daar is Hij God en zijn wij schepsel voor, absolute onderwerping en gehoorzaamheid aan Zijn Woord. Dè.t te laten was onze uitval uit God. In het

wedergeboren leven begint de openbaarwording van de herstelling dan ook daar waar wij het voor God zo diep schuldig hebben laten liggen: op de plaats van de gehoorzaamheid. Ook dit is een gehoorzaamheid van het geloof. Zijn we ongehoorzaam geworden in het paradijs in onze val, in het verbond der genade worden we dan ook voor alles weer gehoorzamen. God erkennen als God, dat is herstelling te noemen. Zij het ook dat deze nieuwe gehoorzaamheid vrucht van genade is. Een gehoorzaamheid ten opzichte van een nieuw verbond, waarin Christus en de beloften van genade grond van onze aanneming tot kinderen en erfgenamen zijn.

Hoe treffend juist zijn de woorden van Erskine in zijn brief: "Velen bedriegen zich die op hun gevoelige aandoeningen rusten, en hun geloof omtrent Gods liefde niet voornamelijk gronden op hetgeen God gezegd heeft" ... "Het zal daarom een voorrecht zijn dat de Heere u het verzegeld getuigenis van Zijn liefde onthoudt, totdat u gewillig gemaakt wordt om Hem de eer van Zijn waarheid te geven, door Zijn liefde te geloven, in Zijn Woord aan u geopenbaard. Dan mag u verwachten dat de troost daarvan aan uw gemoed zal worden verzegeld".

In het tweede gedeelte van Erskines brief wordt in verband met ons onderwerp een punt ter sprake gebracht, waaromtrent toelichting en vertroosting voor velen gewenst is: *Sommigen kennen het verlangen om ontbonden en met Christus te zijn.*

U daarentegen siddert reeds bij de gedachte aan 't sterven. Tevens is er in uw hart een "dodigheid, koelheid, geesteloosheid, waardoor u meent de kenmerken van het kinschap Gods te missen".

Inderdaad, hierin is opnieuw het beeld van velen getekend.

Nu dient vooraf de vraag te worden gesteld: Is er ook een oorzaak? Gebruikt u de middelen der genade wel getrouw? Want de Heere werkt toch de genieting van het heil middellijk. Bent u, mogelijk wel in eigenwillige vroomheid, minder trouw geworden in het gebruik van het Woord en van de sacramenten? Zoek dan het geneesmiddel daar waar de kwaal begon. Is er mogelijk ook verslapping in 't gebedsleven? Gods kinderen, allen die willen zalig worden, moeten, behalve hun gewone huiselijke godsdienstoefening, hun verborgen afzondering kennen en . . . trouw onderhouden. De zinnen moeten tot gewenning worden geoefend. Dagelijks moet er een persoonlijke afzondering plaats vinden, al is het "maar" een kwartier per dag om zich voor de Heere te stellen, Hem alle noden op te dragen, Zijn omgang te vinden in het verborgene, en Zijn gemeenschap te genieten. En als men dan niet opgewekt, ongevoelig, ja mogelijk wel dodig is, is er juist meer reden om tot God te komen en Hem hartelijk te belijden hoe het op zo'n ogenblik gesteld is. Dan moet er geworsteld worden of de Heere weer mocht indalen met Zijn licht en leven.

Ach, deze dingen worden zo vaak gemist en nagelaten en dan klagen we zo gemakkelijk over God, terwijl bij ons de breuk ligt.

Nog meer. Worden er geen zonden gekoesterd? Heimelijke, verborgen zonden? Zijn onze gedachten, voorstellingen, opgeroepen beelden in ons bewustzijn wel rein, oprecht, eerlijk, afgekeerd van het zondige en aardse. Of zijn er mogelijk in stilte gekoesterde liefhebberijen van ons vlees? Dan is dáárom nog wel niet uw staat, maar stellig en zeker uw stand in strijd met de adel van het geestelijke leven. Dan geeft u oorzaak dat God Zijn aangezicht verbergt. Begin dan niet te klagen over God. Ook niet dat u de kenmerken van het kinschap Gods naar uw mening nog te veel mist. Maar hierover, dat u de Heilige Geest bedroeft, dat u zich verzet tegen uw God en Hem zodoende van uw kant belemmert om tot verzekerdheid in u door te werken.

Vanzelf geldt dit in nóg scherper zin, wanneer u zich aan openlijke zonden schuldig maakt. Deze dienen dan eerst beleden, en ermee gebroken te worden. Buitengewone zonden eisen een bijzondere verootmoediging. De Heere wil door een vlak veld rijden.

Wie zich ten opzichte van deze gevallen schuldig weet voor het heilig aangezicht van God, kan en mag niet op meer licht en leven hopen, tenzij de breuk is genezen.

Doe dan de ongerechtigheden weg, bekeer u van uw boze wegen. Hoor, hoe God zelf ons leert dat dit de weg is, waarin Hij vrije genade laat genieten en ons doet delen in schuldvergevende ontferming. Zo riep God het Israël reeds toe in de dagen van het oude verbond: "Wast u, reinigt u, doet de boosheid van uw handelingen van voor Mijn ogen weg, laat af van kwaad te doen, leert goed doen, zoekt het recht, helpt de verdrukte, doet de wees recht, handelt de twistzaak der weduwen". Dan zegt de Heere, als dat geschiedt, dan mag u komen en zult u mijn heil ervaren. Want, zo vervolgt de profeet: "Komt dim"(leg op dit "dan" de nadruk!) "en laat ons tezamen richten, spreekt de Heere: al waren uw zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw, al waren zij rood als karmozijn, zij zullen worden als witte wol" (Jesaja 1 : 16-19).

Het tweede punt, waaromtrent u zich hier hebt te onderzoeken is *of deze geesteloosheid en dorheid u van harte leed is.*

Het kan wel voorkomen dat u dagen achtereen de opgewektheid van het geestelijke leven mist. Dat er geen verlangen is naar de hemel, geen vrees voor de hel, geen lust tot het gebed, geen behoefte aan de omgang met de Heere en Zijn volk. Dat de prediking u niet aangrijpt, dat Gods bemoeienissen, in voorspoed en in tegenspoed, u geen werkzaamheden geven. Maar (en onderzoek u op dit punt) bij een begenadigde wordt dit tenslotte toch een onhoudbare toestand. Dan wordt het op het laatst alsof we ver van huis in een vreemd land omzwerven. Er komt heimwee naar de dagen van voorheen, de weeklucht wordt vernomen: "Toen was het mij beter dan nu". Er komt leedgevoel, zelfs schuldbesef over deze toestand, men gaat schreien tot God: "Ach werd ik derwaarts weer geleid". Het is een bewijs, dat u "dodig" was, maar niet dood.

De bomen in wintergetij, ontbladerd en kaal, dor en zwart aan de weg staande, zouden de indruk kunnen geven dat het leven eruit was. Straks, als de lenteson gaat schijnen, wordt de tak teder, zwellen de knoppen, en nieuwe bloesem voorspelt nieuwe vrucht. Zo is het ook in het rijk der genade. Dat u over die dor- en dodigheid ontevreden wordt, het zo gaarne anders had, is bewijs dat u niet vreemd bent aan het leven van de genade. Het geloof was dan wel niet altijd in de liefde werkzaam, de openbaringen en vruchten waren gering, maar in de wortel waren levenssappen. Daardoor raakte u met uw toestand ontevreden en was het einde een schreien naar de Heere.

Ten derde, deze dingen geschieden niet buiten Gods alwijze leiding om. Zij behoren tot de geestelijke opvoeding van uw ziel. Onder andere moeten zij u leren dat u een Borg nodig hebt, die blijvend en voortdurend uw voorspraak is. Die de kracht van Zijn bloed en Geest in u verheerlijkt en niet ophoudt voor u te bidden. Het zegt u: uit u geen vrucht in der eeuwigheid, al uw vrucht is uit Mij. Niet alleen tot rechtvaardigmaking, ook tot heiligmaking leren we dan onderwerpelijk Christus nodig hebben. Opdat Hij door Zijn Heilige Geest in ons dode de leden die op aarde zijn en de in de wedergeboorte ingeplante "hebbelijkheden" van het genadeleven nu ook zelf door Zijn Geest ontwikkelde, prikkelde en tot openbaring brenge.

Zo moet er dan veel gebed om de Heilige Geest zijn. Dit wordt vaak te weinig bij Gods volk gevonden. De werkingen van de Heilige Geest moeten ons meer noodzakelijk zijn, er

dient nog meer levensomgang met de Derde Persoon te wezen. Verstaat dan, o dorgestelden, de vermanende les van God, die hier tot u komt. God is rijk en mild, overvloedig schenken is Zijn belofte en lust. Maar Hij wil dat het huis Jacobs zijn mond dan ook wijd opene (Ps. 81).

Tenslotte, er kan nog een bijzondere reden zijn, in de goedertieren wijsheid des Heeren, waarom Hij u de verzekerdheid onthoudt. Een reden die in verband staat met uw persoon, aanleg en karakter. Een reden die toont dat God weet wat elk van Zijn kinderen in het bijzonder nodig heeft om in de rechte verhouding tot Hem te blijven. Men vergete hier toch niet hoe op de hoeksteen van het godsgebouw der genade als geschreven staat: u bent er om God; niet omgekeerd.

Wat ik bedoel? Zie, het kan voorkomen, dat men zou kunnen zeggen: ik heb mijn hart en hand gezuiverd; geen zonden worden op bijzondere wijze aan de hand gehouden, er is leed en schuldbelijdenis over voor God, ook veel vragen naar Christus en Zijn gemeenschap, vrijwel dagelijks een ernstig zoeken van de Heere in 't verborgene, een worstelen om toch ook eens ten volle in Gods licht zich te mogen verblijden; en dat niettemin, ondanks dit alles, de zo vurig begeerde zekerheid achterwege blijft. Hier staan we voor een raadsel, maar toch niet altijd onoplosbaar. Zeker, het geloof in Gods oneindig recht maakt stil en geduldig, in Gods oneindige wijsheid doet het hoofd buigen, in Gods oneindige soevereiniteit leert uitroepen: *wie ben ik dat ik tegen God zou spreken!*

Maar er kan ook sprake zijn van gegevens onzerzijds, die bij het onthouden van de zekerheid Gods wijze goedheid doen blijken. Het zou toch kunnen zijn, dat de gave van de verzekerdheid u minder nut was dan de gave van de onverzekerde afhankelijkheid en het achteraan kleven van God. Zo kon het mogelijk zijn, dat u wegens uw persoonlijk karakter, de verzekerdheid niet genoeg tot Gods glorie zou bezitten. Dat u er minder afhankelijk, arm en klein onder zou zijn, dat u hoogmoedig op zóveel genade zou worden, dat uw persoonlijke aard en aanleg zeer geneigd is om met weldaden en zegeningen in uzelf te eindigen, God uit het oog te verliezen en dat u zodoende zelf "de man" zou worden. Dan is het goedheid van God, als Hij tegenwicht geeft, als Hij zelfs tegenspoed gebiedt, als Hij u "op maat" houdt. Dan zal dit mogelijk "uw doorn in 't vlees" moeten wezen, opdat u zich niet verheffen zou (2 Cor. 12 : 7-9).

Ook laat de Heere Zijn kinderen wel eens opzettelijk "magerheid" aan hun ziel ondervinden, opdat zij in die weg de "kruimkens" van Zijn genadetafel zouden waarderen. En nu is het er maar om te doen dat God verheerlijkt wordt.

Is het dan niet beter dat God u onder zulke omstandigheden de zekerheid onthoudt, maar dat u dan een afhankelijk leven blijft leiden? Veel zuchtende tot en worstelende met de Heere, een leven dagelijks met God; dan dat u de volle oogst ontving en bij rijkvoorziene schuren ging zeggen: "Mijn land heeft welgedragen", en zodoende God minder werd groot gemaakt?

Niettemin blijkt het ons een heilige opdracht van God te zijn, er naar te staan onze roeping en verkiezing vast te maken.

Niemand werpe ons tegen: "Hoe kan dat nu, God doet toch geen tegenstrijdige dingen; ons gebieden naar zekerheid te staan, en haar inmiddels ... om wijze redenen ons onthouden > Dan had God het niet moeten bevelen!"

Zo'n tegenwerping zou meer getuigen van eigenwijsheid dan van ootmoed.

Allereerst sluit het een het ander niet uit, als wij de zaak maar beschouwen niet slechts absoluut, maar in bijzondere gevallen. Ten tweede blijft van Gods zijde Zijn recht op ons

gehandhaafd, onbeperkt; de eis mag nooit veranderd worden. Ten derde is bij dieper doordenken een dergelijk probleem in de wortel zelf van heel de Christelijke godsdienst terug te vinden: hoe rijmt zich Gods vrijmacht met onze verantwoordelijkheid; of ook in sommige gevallen: hoe passen hier verborgen en geopenbaarde wil in elkaar? Maar wat nog niet schijnt te rijmen voor ons denken, is daarom nog niet in zichzelf of in hoger licht, dus bij God, in Zijn denken een ongerijmdheid. Dit is óók een element van de Christelijke leer, vergeten wij het nooit.

Dat er in de wereld van de onzienlijke dingen een hogere logica mogelijk is dan die wij hebben gevonden, als toepasselijk in deze wereld van de tijdelijke, waarneembare en vergankelijke dingen, is reeds door heidense denkers toegegeven.

Zo bijvoorbeeld door Syrianus (een neo-platonist, in de 5e eeuw na Chr.), die ten opzichte van Aristoteles' stelling "dat iets niet tegelijk kan bevestigd en ontkend worden", opmerkte dat dit wel opgaat voor "de wetenschap omtrent de bestaande dingen", maar niet voor datgene wat boven de wetenschap uitgaat; hij bedoelde: voor wat tot het terrein van de geestelijke, eeuwige dingen behoort. Waar nu zelfs heidenen op hun wijze iets hebben bespeurd van de oneindige grootheid en verhevenheid van God, van de beperktheid en kleinheid van ons verstand, van het gevaar om zodoende dwaze stellingen en conclusies te maken, hoeveel te meer past het dan de christen, om niet alle vragen die in hem oprijzen als geoorloofd te beschouwen. Nog minder ze alle naar een en dezelfde rechtbank, die van zijn verstand, te verwijzen. Er blijft een terrein over ook voor aanbidding

Tenslotte wijden we nog enkele bladzijden ***aan de bezwaren of aanvechtingen die kunnen oprijzen tegen het staan naar zekerheid van het geloof.***

Met name bedoelen we hier de tegenwerpingen ontleend aan het thema: ik mis de wortel van de zaak, wat zal ik staan naar opwas en vrucht. Ter voorkoming van misverstand zij erop gewezen, dat we hierbij bedoelen licht en leiding te geven aan werkelijk bestredenen; dus aan degenen die wèl een beginsel van genade bezitten, maar dat zelf niet durven geloven. Hierbij komen dus enige kenmerken ter sprake. Herinner u nu, hoe boven is opgemerkt, dat, als het licht in de ziel niet schijnt, de kenmerken ons evenmin kunnen helpen. Maken we ons hier dus niet aan een tegenstrijdige handeling schuldig om toch die kenmerken te gaan bespreken?

Het zou zo zijn, indien we bedoelden van de kenmerken grond te maken of om er zonder méér door tot licht te komen. Alleen bij Uw licht zien wij het licht. Maar als het nu gaat om het wegnemen van gerezen bezwaren en om te prikkelen tot aanhouden in gebed en toenadering, dan heeft hun bespreking nuttige betekenis.

Al zegt iemand van zichzelf: *ik ben onbekeerd*, dan is dit dáárdoor nog niet bewezen zo te zijn. Evengoed als omgekeerd niet een ieder die zich voor een bekeerde uitgeeft, het in waarheid ook is. Zelfmisleiding kan op twee manieren plaatsvinden. 't Is een van de gevaarlijkste middelen, door satan gebezigd, om u af te houden van opwas in de genade, dat hij u tracht wijs te maken: u mist alles, er is niets van Gods werk in uw hart. Vat die gedachte post in uw ziel, dan heeft satan een van de (voor hem!) nuttigste strikken over u gebracht.

Voor ons bestek is het onmogelijk alle gevallen in regelmatige orde op te sommen en te behandelen. Enkele van de belangrijkste en meest voorkomende zullen we weergeven.

We zullen de onderstelde gevallen hier als door sprekende personen meedelen.

1. Ik twijfel of ik wel genade bezit, want de juiste tijd van mijn bekering kan ik niet

aangeven. Evenmin kan ik nauwkeurig in mij aanwijzen de manier van die bekering en de verschillende trappen waarlangs God mij heeft geleid.

Hierop dient als antwoord het volgende.

Dat het niet beslist nodig is dit te kunnen doen en evenmin een door Gods Woord gestelde absolute voorwaarde mag heten. Velen gaat het als de blindgeborene. Het hóe van hun behoudenis kunnen zij niet onder woorden brengen. Wel dát zij behouden zijn: één ding weet ik, dat ik blind was en nu zie.

Men ga na of de bewegingen en vruchten van het leven aanwezig zijn. Als daar zijn: het schreien naar God, uit behoefte aan Zijn gemeenschap; het zich arm en ledig, schuldig en verloren gevoelen, zonder de Heere; het áánhoudend en in uw leven zich bestendig toevlucht nemen tot de Heere Jezus; u zegt tien- en honderdmalen: "Ik geef het op", maar om evenzoveel malen terug te keren: "Heere, ik wil liever sterven aan uw voeten dan buiten U leven zoeken". Vraag niet in de eerste plaats wanneer en hoe, maar óf u ervaart dát u verbroken bent. Of men steen voor steen wegneemt of dat een orkaan het huis in één keer doet ineensinken, het huis gaat tegen de grond.

En merk nu eens op de Bijbelheiligen. Van hoe weinigen wordt ons uur en omstandigheid van hun bekering vermeld. U leest het slechts van een enkele. Van de meesten: Izak, Jacob, Jozef, Mozes, Jozua, David enz. leest u niets van een plotselinge bekering. Veeleer krijgt men de indruk dat de Heere geleidelijk gewerkt heeft en zij in 't merendeel vanaf hun jeugd zijn getrokken en gaandeweg verder zijn gebracht. Dit is dan ook onder de verbondsbedeling niet zelden, om niet te zeggen in de regel, Gods wijze van werken. Daar waar het Woord van God zuiver wordt bediend laat God in de harten van Zijn uitverkorenen het zaad van het Woord in het begin bijna onmerkbaar wortel schieten. Opdat het op Gods tijd vruchten van geloof en bekering voort zal brengen. Waaronder dan echter niemand mag verstaan dat zo'n geleidelijke toebrenging ook maar iets verminderen zou aan de noodzakelijke diepgang van het werk. De bekering is en blijft bekering van het hart. Ellende, verlossing en dankbaarheid blijven ook dan de stukken, nodig te kennen, om getroost en zalig te leven en te sterven.

2. Ik bevind in mij, dat er vaak sterker genegenheid tot de dingen van de wereld is dan tot God.

Ongetwijfeld, zo antwoorden wij, zo iemand de wereld liefheeft, de liefde des Vaders is niet in Hem (1 Joh. 2 : 15). Maar vergis u toch niet. Allereerst is hier onder wereld bedoeld: de wereld in haar zondige bestaanswijze. Dat moet wel onderscheiden worden van de wereld in haar natuurlijke aangelegenheden. Zo kan men niet zeggen dat bijvoorbeeld het zoeken van een goede maatschappelijke positie zondig is, alhoewel het toch tot de natuurlijke aangelegenheden van dit aardse leven behoort.

Indien u nu zegt: *ja, maar niettemin behoort toch de liefde tot God groter en krachtiger, sterker en inniger te zijn, en dit is bij mij juist niet het geval*; dan is het antwoord: beproef u dan, of dit altijd onafgebroken zo is. Er kunnen wel eens tijden van inzinking voorkomen, waarin het hart schijnt op te gaan in het aardse leven. Dit is dan mogelijk achteruitgang in de genade, maar het behoeft nog geen gemis van genade te heten. Onderzoek u dan met de hand op het hart: als er eens gekozen, absoluut gekozen moest worden tussen één van die beide, óf God geheel loslaten, óf deze natuurlijke dingen verliezen, wat is dan uw antwoord? De mens waarin genade werkt zal dan zeggen: neen, dan liever, duizendmaal liever het aardse verloren.

Vergeet daarbij ook niet dat er onderscheid dient te worden gemaakt tussen tijdelijke, heftige bewegingen van het hart voor een of andere zaak, én bepaalde grondbehoeften, die

zich voortdurend laten gelden. Een kleine beek kan wel eens meer geraas maken dan een grote rivier. De sterkte en diepgang van onze genegenheden moet tenslotte niet worden afgemeten naar de heftigheid, maar naar de vastigheid.

Een voorbeeld zal onze bedoeling ophelderen. Wanneer een vriend, die u reeds lang dood waande, na jaren van afwezigheid opeens uw woning binnenkomt, dan kan op dát ogenblik de ontroering en aandoening van uw hart daarvan veel heviger zijn dan met betrekking tot uw eigen vrouw en kinderen. Gesteld, tegelijk met die vriend komt ook uw echtgenote, die zo-even het huis verliet, weer binnen, — ik denk, u zou in dat ogenblik meer opgetogen zijn over het weerzien van uw vriend. Is dit nu een bewijs dat uw liefde tot hem groter is dan tot haar? Wie denkt er aan zoiets te veronderstellen. Welnu, zo mag u ook niet zeggen: Ik heb God niet lief, omdat onder bepaalde omstandigheden het hart schijnbaar meer in beslag genomen wordt door de dingen van het aardse leven.

Werk het beeld nog even verder uit. Veronderstel dat op diezelfde dag én die vriend én uw echtgenote stierven, zou u dan niet de heetste tranen wenen over de laatste? Dit bewijst dan toch dat u haar het meest liefhebt. Zo ook hier, als God en de wereld u beiden ontvielen, zou u dan niet in uw zieleleven het meest bewogen zijn over 't gemis van God? Reeds nu blijkt dit, nu u immers niet zonder weemoed en smart meent, dat de liefde tot God niet de sterkste is.

3. Ik bevind niet meer de liefde tot Jezus in mij. Vroeger kon ik zo hartelijk wenen aan Zijn voeten, soms bijna bezwijken van liefdesgemeenschap. Thans is het gevoel zo weinig aangedaan.

Hierop antwoorden wij dat men goed moet onderscheiden tussen een gevoelige liefde, waarbij de bruid zegt: Ik ben krank van liefde (Hoogl. 5 : 8) en een meer geregelde en bedaarde liefde, die zich uit in een wandel van gehoorzaamheid en geestelijke plichtsbetrachting om 's Heeren wil. Mensen bijvoorbeeld die de gouden bruiloft vieren, zullen niet meer de gevoelige liefde kennen van hun eerste bruidsdagen. Maar inmiddels hebben zij in nuchtere praktijk, in wegen van kruis en lijden, in zorgen voor elkaar enz. meer liefde in de daad en trouw van het hart getoond. Zo ook hier.

Want dit is de liefde Gods, dat wij Zijn geboden bewaren (1 Joh. 5 : 3).

4. Indien ik een nieuw schepsel ben, hoe bevind ik dan nog zoveel zonden in mij; ja, 't is of de zonde sterker is geworden; daar zijn ongerechtige dingen, waar ik voorheen vreemd van was, en die zich nu in mij laten gelden; is dat wel bestaanbaar met bezit van genade?

Wij antwoorden: dit is een onbehoorlijke toestand en het zij ons tot diepe verootmoediging. Maar het is niettemin toch mogelijk dat een begenadigde zulke ervaringen kent. "De rechtvaardige valt zevenmaal des daags".

Vergeet niet hoe we boven hebben opgemerkt dat God u soms opzettelijk deze dingen laat ervaren, opdat u daardoor ontdekt zou worden aan de onmogelijkheid om een gerechtigheid uit uzelf voor God op te richten, noch u waardig voor Christus te kunnen maken. Wat hier beslist, is de vraag: of het u tot droefheid is en of u ertegen strijdt. De overgebleven verdorvenheden dreigen in een begenadigde juist sterker aan het woord te komen naarmate de Heere meer van zichzelf wil geven te genieten. Dan trekken satan en uw oude natuur niet zelden nog eens alle krachten samen tegen het werk Gods. Onderzoek u dan echter of er eveneens is "een begeren van de geest tegen het vlees".

5. Aangezien bij de geveinsde en schijngeelovige zoveel gaven kunnen aanwezig zijn en ook Gods Woord nadrukkelijk leert, hoever het komen kan zonder genade, zo huiver ik te

besluiten dat ik genade bezit.

Wat de geveinsden aangaat, zo is het antwoord: u ziet wel de buitenzijde, niet de binnenzijde. Een oordeel der liefde moeten we vellen over de naaste, naar hetgeen de buitenzijde ons toestaat. Maar als het nu gaat om een oordeel over uzelf te vellen, zo moet u de binnenzijde in ogenschouw nemen. Ga dan na, wat de beweegredenen en innerlijke begeerten van uw hart zijn ten opzichte van uw uiterlijke, christelijke wandel. Is er een begeerte om aller zonden vijand te zijn en een lust tot alle gerechtigheid? Is er behoefte aan een verborgen leven met de Heere? Geveinsden kennen wel uiterlijk vertoon, maar geen zoeken van de verborgen plaatsen, opdat Christus meer en meer gestalte in ons krije.

Zeker, er is veel schijn en dat geen wezen is. Maar een kenmerk van het ware geloof is, dat het zich graag toetst en beproeft aan Gods Woord. Het wil niet langs een andere weg zalig worden dan de Heere wil. Het is bang voor zelfbedrog en schuwt het onderzoek niet, maar zal van tijd tot tijd juist vragen om dieper ontdekking. Het kent iets van het "Heere, als er nog een schadelijke weg bij mij is, leid mij op de eeuwige weg"; het wordt niet misnoegd als naar de gronden wordt gevraagd, het heeft juist vermaak in "graven en verdiepen".

Het neemt het alles nauw en zeer nauw, omdat het het nauw neemt met God. Wie in de waarheid wandelt, is om 's Heeren wil een vijand van onwaarheid geworden en is vooral uit dat oogpunt huiverig voor zelfbedrog. Het houde u niet op uw roeping en verkiezing te leren vastmaken. Juist in deze weg van zelfbeproeving, van zich nader en geheel overgeven aan de Heere Jezus, nadert u de staat van de verzekering.

6. Ik heb nooit in Gods Woord gelezen van iemand zo verzocht en verlaten van God, als ik. Deze bedenking dient te vervallen, als men beter kennis neemt van de leer van de Heilige Schrift. Hebben niet Job en Jeremia de dag van hun geboorte vervloekt? Bedenk wat van Asaf staat vermeld in Ps. 73. Mozes heeft wegens zijn overtreding het beloofde land niet mogen binnengaan. David pleegde echtbreuk en doodslag. Heeft Petrus niet de Heere Jezus verloochend en Thomas in ongelofsaanvechting getwijfeld?

De allesbeslissende vraag is of u in verootmoediging van uw ziel er mee naar Jezus vlucht. En in plaats van u op te houden met vragen als: "Zou ik nu wel genade bezitten?", deed u beter met naar Christus te vluchten. Zowel tot rechtvaardigmaking als tot heiligmaking. In 't algemeen kan gelden dat strijd en aanvechting geen bewijs is tegen het wedergeboren leven, maar veeleer van het tegendeel. Waar niets is, zal satan niet trachten te roven.

7. Mijn weg is zo zwaar; zoveel kruis en tegenspoed is stellig een bewijs van Gods ongunst.

Bedenk hiertegen, hoe de Heere ons nadrukkelijk heeft geleerd dat de kastijding, tot geseling toe, het deel is van Zijn lievelingen die tot kinderen Gods worden aangenomen (Hebr. 12). Zulke wegen kunnen juist het bewijs zijn van Gods gunst en van Zijn grote bemoeienis. Bewijs, dat Hij u nog niet aan uzelf overgeeft, maar u door een "doorn in 't vlees" (2 Cor. 12) bewaart voor zelfverheffing. Gewicht wordt aan de klok gehangen, opdat zij niet vóórloope. Misschien wil God u in deze weg vernederen, opdat Christus alleen uw kracht zij; of u in deze wegen leiden, opdat u te meer in staat zou zijn, straks anderen te vertroosten en tot leidsman te kunnen strekken.

Hoe meer God met ons voor heeft, hoe dieper Zijn wegen in de regel zijn. Aan een grote levenstaak gaat vaak een ernstige oefenschool vooraf.

Naast het wegnemen van genoemde bezwaren willen we nu nog *enige kenmerken noemen, die meer positief erop wijzen, dat een beginsel van het nieuwe leven in ons is.*

Zo zullen allen die door de Heere zijn getrokken tot Zijn dienst, en in wier hart de Heilige Geest een levendmakend werk verricht, kennis hebben aan geestelijke droefheid.

De droefheid hier bedoeld, is een droefheid van het leven, van het geloof. Zij bestaat in een hartelijk leedwezen over de zonden. En wel over de zonden, zoals die uit de zonde voortkomen. De verdorven en bedorven staat wordt reden van smart en rouw. Niet alleen, omdat van nature ons het verderf wacht, niet omdat we verloren zullen gaan, maar omdat we het reeds zijn. Een waarlijk naar God bedroefde heeft smart over zijn weerspanning en ongerecht hart. Dat hij niet meer een instrument is om God te verheerlijken. Dat hij in zichzelf een dorre, dode tak is, waaraan geen bloesem meer prijkt en waar geen geur van uitgaat; zie dit krenkt hem. Waarom? Omdat de liefde Gods in zijn hart is uitgestort. Door die daad van de Geest komt er een liefde, een verlangen naar God.

De mens ziet dan, dat hij God mist; hoe dat zijn ellende en jammer is, hoe daaruit voortvloeit ellende en schuld. Doordat hij in het centrum van zijn wezen God heeft liefgekegen, vindt hij nu zichzelf walgelijk en verwerpelijk, zijn de zonden hem tot schuld. Er ontstaat een levensbehoefte om in de weg van schuldvergiftiging door de Borg weer met God in zalige gemeenschap te worden gebracht. Zolang hij dit mist, zijn alle troosters hem ontoereikend of onbetrouwbaar.

Een tweede kenmerk is dan ook: een vragen en uitzien naar een weg van ontkoming, om 's Heeren wil. Niet slechts om van de straf van de hel te worden bevrijd. Maar om vrede bij God te maken, opdat Zijn gunst het hart verkwikke en men God moge loven. Vrees voor de hel kent een ontdekte wel, maar dat heeft bij hem een belangrijke bijzondere reden. Hij zou er eeuwig God moeten lasteren en dat vindt hij zo verschrikkelijk. Het is een bewijs dat de liefde Gods in het hart is uitgestort.

De ware kennis van ellende wordt hierdoor gekenmerkt, dat een ontdekte van zijn ellende verlost wil worden. Zolang dat pak niet van zijn schouders is gegleden, heeft hij geen gerust en blij leven. Telkens, bij dag en bij nacht, komt die gedachte terug en rijst de vraag: is er nog een weg van ontkoming?

Jezus wordt dan noodzakelijk, onmisbaar en dierbaar geacht. Allereerst om in Hem Gods gerechtigheid en deugden, door onze zonden aangerand, hersteld te zien. Wie écht genade behoeft, zal in het teken van het recht zalig willen worden. Dat wil zeggen: hij zal behoefte kennen om vrede bij God te verkrijgen in de weg van genoegdoening aan Gods gerechtigheid. Allereerst moet Jezus dan een werk bij God doen. Eerst moet God tevreden worden gesteld, opdat in die weg vrede worde ontvangen, vrede bij God. Dat alleen is onze vrede, dat God tevreden is gesteld.

Verder is in de genade de beweging van de ziel tot Christus erop uit met Christus' persoon verenigd te worden. 't Ware zo iemand niet genoeg, indien van Christus' eigen lippen het woord tot hem kwam: "Uw zonden zijn u vergeven," dat het daar dan bij bleef, Christus wegging, en de hel nu wel gesloten was, maar het hart nog geen tempel van de Heilige Geest geworden was.

Gesteld dat zo iets kon, het zou ons niet voldoende zijn. Het vluchten van het geloof tot de Heere Jezus bedoelt nog iets meer, een diepere zaak. Ook al is het, dat men niet altijd even bewust de stukken zo ziet liggen, als het ons wordt ontvouwd, ontvangt het hartelijke instemming, namelijk: men moet Jezus Christus bezitten, om in Hem overgeplant, steeds uit Hem getroost en gezaligd te worden. Om uit Hem een vrucht der heiligmaking voort te brengen, om in Hem de gemeenschap met God zelf door de Heilige Geest te smaken. God, die men verloren had, moet men weer bezitten. Kon dat niet door Christus, zo was Hij ons niet ten volle tot redding.

Waarom dan ook een begenadigde Christus nodig heeft in zijn drie ambten van profeet, priester en koning. De armoede en tegenstand, de dwaasheid en duisternis van eigen hart worden dan gevoeld, waarom Christus als Profeet wordt ingeroepen om door Zijn licht en onderwijzing ons toch in de rechte verhouding tot God te plaatsen. Opdat we èn God èn ons zelf èn Christus èn al het werk van de Heilige Geest, op de rechte wijze zouden kennen en beleven.

Tijdgelovigen zeggen wel Christus als priester nodig te hebben tot schuldverzoening, maar zij hebben geen last van hun blindheid, evenmin van hun onmacht en onwil. Waarom zij dan ook menen Christus als profeet en koning te kunnen missen. Maar de mens die door de Heilige Geest is wedergeboren, vraagt naar Christus, ook in zijn priesterlijke bediening, waarbij alle eigengerechtigheid als bedrieglijk en verwerpelijk wordt beschouwd. Om in Hem alleen onze vrijspraak voor God te vinden. Maar hij heeft niet minder Christus als profeet en koning nodig.

Zie, dit is een belangrijk kenmerk; men zal zich dan gewillig tellen onder Christus' heerschappij. Immers, in de ware ontdekking bevinden we in ons niet slechts de verdoemende, maar ook de tiranniserende macht van de zonde. Door de zonde zijn wij niet slechts verdoemelijk voor God, maar ook slaven van de zonde geworden. We kunnen en willen niet anders dan haar gehoorzamen. In de genade hebben we daarom Christus niet slechts nodig om ons te verlossen van de vloek van de wet, maar evenzeer opdat Hij ons van hart gewillig en bereid make voor God te leven. Het wordt een behoefte, dat Hij de macht van de zonde breke en koning zij over ons hele bestaan. En Hij door Zijn Geest Zijn geboden schrijve op de tafel van ons hart. "Heere, wat wilt gij dat ik doen zal", is de grondtoon van ons leven geworden. Wat niet zeggen wil dat nog niet telkens allerlei afwijking, zelfs onwil en tegenstand wordt aangetroffen. Maar dat wordt ons dan tot schuld, uiteindelijk wordt dat een last. De onheiligheid van het hart wordt onduldbaar, wij gaan ermee naar Jezus toe. Zijn volstreckte zeggenschap over ons wordt daarin dan erkend.

Zo zijn we tot een derde kenmerk genaderd. Naar het stuk der dankbaarheid.

Er is in de wedergeboren mens een hartelijke lust en liefde om naar al de geboden Gods te mogen leven. Een volmaaktheid niet in de trappen, maar toch in de delen. Geen gebod van God is er, of 't wordt ons beminlijk. De bede rijst: Heere, leer mij naar Uw wil te handelen. De liefde tot God en Zijn dienst sluit dan tevens die tot Zijn volk in. Het liefhebben van de broeders noemt de apostel Johannes een kenmerk van uit God geboren te zijn. Liefde tot Gods volk, omdat we in hen Gods kinderen, Zijn maaksel zien en er de openbaring van Gods heerlijke deugden en werken in aanschouwen. Er is in de begenadigde een behoefte aan heilige hulp, hulp om God groot te maken. Hij kan het alleen niet af en hij ziet hoe waardig God is overal verheerlijkt te worden. Hoe gelukkig is hij dan anderen te ontmoeten die een even dierbaar geloof bezitten en dezelfde lust en levensbehoefte leerden kennen om de Heere te verheerlijken.

Het voornaamste stuk van de dankbaarheid is het gebed. Een waar christen bevindt in zich een behoefte aan de gemeenschap met God. Niet alsof alle dagen dezelfde waren, alsof de gebedsbehoefte en gebedsgenade zich telkens in dezelfde mate lieten gelden. Ach, Gods kind kent zijn tijden van inzinking, dorheid, gebedloosheid, ja zelfs dat hij bidden zwaar en niet aangenaam vindt.

Maar dat is niet het ál van zijn leven, daar eindigt het niet mee, daar houdt hij geen vrede bij. Daar volgt altijd weer een tijd op van nieuwe toerusting, van nieuwe behoefte en vernedering. Het gebed wordt hem nodig omdat hij zichzelf zo krachteloos bevindt, nog zo verdorven, nog zo gewillig om naar de wereld om te zien. Bovenal, omdat hij het zo zalig

vindt met al zijn zonden en noden, ook met al de hem geschonken genietingen en weldaden in 't verborgen leven God te ontmoeten.

Allen bij wie de Heere met zijn Heilige Geest in het hart werkt, kennen de begeerte om ten opzichte van deze drie stukken eerlijk en ernstig te worden behandeld. Zij wenssen geen hoop op de zaligheid te koesteren dan die gebouwd is op het fundament Christus. Zij verlangen volgens de Schrift getoetst te worden. Zij willen geen troost ontvangen dan die overeenkomstig Gods getuigenis is.

Wie deze dingen in zich bevinden, laten zij aanhouden in gebed en worsteling. Blijf de Heere achterna wandelen. Zovelen de zoom van Zijn kleed aanraakten, werden gezond. Put uit de bevinding van deze zaken hoop en moed. U hebt er kenmerken in dat de Heere een goed werk in u begonnen is. Bid veel met de dichter van Ps. 138:

*Verlaat niet wat uw hand begon,
O Levensbron,
Wil bijstand zenden.*

Niet alsof de dichter God wantrouwde, maar hij vertrouwde zichzelf niet. Zalig die wantrouwen aan zichzelf, maar vertrouwen op God.

Wees vervolgens niet ongeduldig.

Begin niet met te redeneren uit hetgeen u naar uw zienswijze nog meent te missen. Zie allereerst op hetgeen aanwezig is, op hetgeen u alvast mag bezitten. Al is 't slechts een traan over uw Godsgemis, o, dank er de Heere voor. Wie verder wil komen in de genade, moet God erkennen ook voor de dag van de kleinere dingen; veracht ze dan niet. Het is niet vroom en niet tot Gods eer om, gelijk Brakel het noemt, te trachten alles bijeen te brengen, om tot elke prijs uw beginsel van geloof onder de voet te treden.

Versta veel meer hoe God Zijn kinderen leidt, zachtkens van stuk tot stuk, van stap tot stap. Hoe in de genade een leer- en oefenschool moet worden doorlopen. En de weldaden onderwerpelijk niet alle tegelijk genoten worden, noch op één dag ons bewust geschonken worden. Daar is een geleidelijke opvoeding waar te nemen. De Heere heeft kinderen, jongelingen, ook vaders in de genade. Wie een kind is, behoeft het daarom nog niet te blijven. Maar omgekeerd zal het met de gestalte van het kind toch moeten beginnen. Wij kunnen geen lessen, noch minder gedeelten van de weg der genade overslaan.

Daarom is er ook sprake mogelijk van een *geleidelijke verzekering*. God kan in Zijn vrijmacht u die verzekering in een k er langs een bijzondere weg schenken. Dat gebeurt bij sommigen in een zware weg. Sta echter niet naar zwaarheid, maar naar klaarheid.

Schrijf nog minder de Heere voor hoe Hij u zal leiden. Maar weet, dat naarmate u getrouwer de middelen gebruikt, regelmatigiger Zijn verborgen omgang zoekt, aanhoudender op Zijn heil hoopt, Hij ook meer en meer het getuigenis van de Geest, dat u Zijn kind bent, in uw hart zal werken. Er is sprake van een groeien van uw bewustzijn op natuurlijk levensgebied. Zo ook valt er in de genade een groeien van ons bewust aandeel aan Christus op te merken.

Wie graag de zekerheid begeert, beseffe, dat deze nooit anders ons deel wordt dan in de weg van geloofsvereniging met de Heere Jezus. Maak dan dit stuk van de zekerheid niet los van zijn wortel, het gelovig omhelzen van Christus. 't Lijkt wel eens of sommigen menen dat men de zekerheid kan ontvangen langs een andere weg dan door 't geloof in Christus. Dat is zinloze inbeelding! Uw verzekering zal er een van het geloof moeten zijn. Anders moet ze waardeloos worden geacht.

Wie dus de verzekering wenst te bezitten, bewandele deze weg. Er zij veel

verootmoediging voor God; er worde gegraven en verdiept; er zij hartelijk gelovig vluchten tot en omhelzen van de Heere Jezus als de enige en volkomen Borg en Zaligmaker. ZO zal de zekerheid ontstaan en toenemen.

In de mate dat u gelooft, bent u verzekerd.